

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Mahdollistavat tekijät erityislasten osallistumisessa urheiluseuratoimintaan hyvinkääläisten urheiluseurojen kokemana

Olli Verkama

2018 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**Mahdollistavat tekijät erityislasten
osallistumisessa urheiluseuratoimintaan
hyvinkääläisten urheiluseurojen kokemana**

Olli Verkama
Sosionomi
Opinnäytetyö
Kesäkuu, 2018

Olli Verkama

Mahdollistavat tekijät erityislasten osallistumisessa urheiluseuratoimintaan hyvinkääläisten urheiluseurojen kokemana

Vuosi 2018 Sivumäärä 40

Opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää mahdollistavia tekijöitä erityislasten ja -nuorten osallistumisessa urheiluseuratoimintaan hyvinkääläisten urheiluseuratoimijoiden kokemana. Aihetta on tutkittu Suomessa aikaisemmin lähinnä paikallisesti sekä erityislasten ja heidän perheidensä kokemana, mutta urheiluseurojen kokemukset ovat jääneet vähemmälle. Opinnäytetyön yhteistyökumppani oli Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta VAU ry.

Tämä opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena, ja aineistonkeruumenetelmä käytettiin teemahaastattelua. Aineisto kerättiin haastatteleamalla hyvinkääläisten urheiluseurojen toimijoita. Teemat pohjautuivat pitkälti Saaren (2015) aikaisempaan webropol -kyselyyn urheiluseuroille siitä, millaista tukea seurat tarvitsevat erityisliikunnan järjestämiseen liittyvissä asioissa. Kyseisen kyselyn pohjalta nousseita asioita yhdistettiin teemoiksi. Tämän työn tavoitteena oli näiden teemojen kautta selvittää minkälaista tietoa ja konkreettisia tukitoimia seurat kaipaivat, joiden avulla erityislapsen ja -nuoren voisi jatkaa osallistua urheiluseuratoimintaan yhdenvertaisesti. Tavoitteena oli myös saada selville mitkä ovat ylipäätään heidän tietonsa erityislapsille ja -nuorille suunnatusta liikunnasta, jotta tukitoimia voitaisiin kohdentaa tarkemmin.

Aikaisemmissa tutkimuksissa on käynyt ilmi, että urheiluseuroilta kaivataan panostusta erityislasten ja -nuorten liikunnalle. Opinnäytetyön tuloksissa selvisikin, että haastatellut urheiluseuratoimijat tiedostavat tämän asian. Seuratoimijat haluaisivatkin mahdollistaa nykyistä paremmin yksittäisen lapsen osallistumisen yleiseen ryhmään sekä perustaa erillisiä erityisryhmiä, mutta he kokivat prosessin yleisesti ottaen hankalaksi. Haastatellut kokivat, että he eivät löydä tietoa tarpeeksi helposti esimerkiksi tilojen esteettömyydestä ja erityislapsesta, tai se vie liikaa ajallisia resursseja. Seuratoimijat kaipaivat myös monimuotoisempaa paikallista yhteistyötä, sillä tähänkin vaikuttivat heidän tiedonpuutteensa esimerkiksi paikallisista järjestöistä, toimijoista sekä ajalliset resurssinsa. Ylipäätään prosessin helppous ja selkeys koettiin mahdollistavana tekijänä, kuin myös seuratoimijoiden entiset tai nykyiset kontaktit koskien erityisliikuntaa. Rahallisten resurssien koettiin mahdollistavan esimerkiksi nykyisten ohjaajien koulutusta tai uusien palkkaamista, mutta niiden ei koettu suoranaisesti vaikuttavan prosessin helppouteen.

Haastatteluissa pyrittiin syventymään tarkemmin Saaren (2015) aikaisemman webropol -kyselyn tuloksiin. Haastatteluissa päästiinkin pureutumaan niihin syihin, mitkä tekijät mahdollistaisivat urheiluseurojen mielestä erityislasten ja nuorten osallistumisen urheiluseuratoimintaan. Seuratoimijat oivalsivat asioita esimerkiksi kaikille avoimen liikunnan merkityksestä, ja heiltä tuli myös konkreettisia ehdotuksia siihen, minkälaisia tukitoimia he tarvitsisivat lisää. Urheiluseurojen resurssien ollessa rajalliset, yksi suurimmista mahdollistavista tekijöistä olisi pyrkiä helpottamaan urheiluseurojen tiedonsaantia esimerkiksi keskittämällä entistä tehokkaammin tietoa. Jatkossa olisi lisäksi hyvä tutkia, miten urheiluseurat, kunta ja järjestöt voisivat tehdä laajempaa yhteistyötä erityisesti paikallisesti näiden mahdollistavien tekijöiden toteuttamiseksi.

Asiasanat: erityislapsi, inklusio, osallisuus, yhdenvertaisuus

Olli Verkama

The facilitators of participation in sport clubs among children with special needs by the experience of sport clubs in Hyvinkää

Year 2018

Pages

40

The purpose of this thesis was to clear up which are the factors that sport clubs think enable the participation of children with special needs in sport clubs' activities. The topic has been researched in Finland mainly by the experience of the children with special needs and their families, and the experience of the sport clubs has not been featured that much.

This thesis was conducted as qualitative research, and the data was gathered by using semi-structured interview. The data was gathered interviewing people from the sport clubs in Hyvinkää. The results of an earlier webropol -survey (Saari 2015) concerning the same subject were merged as themes, which were used in the semi-structured interview in this thesis. The aim of this thesis was to clarify through these themes what kind of knowledge and concrete support the sport clubs would need, so the children with special needs could take part equally in the activities of the sport clubs. The aim was also to find out the basic knowledge that sport clubs have about the children with special needs, so the actions could be targeted more specifically.

Previous research has shown that sport clubs should take more action in relation to sport for children with special needs. The results of this thesis showed that the sport clubs know this, and they want to invest in sport of children with special needs, but they had experienced this process difficult. The interviewees experience was that they did not find the information easily enough without taking too much time from their work. The interviewees also wanted more co-work locally. In general, the ease of the processes was experienced as a facilitating factor, as well as the previous or current contacts of the sport clubs concerning the sport of children with special needs. The financial resources were experienced as facilitating for example the education of the current trainers, but the financial resources were particularly not experienced as affecting the easiness of the different processes.

The aim of the interviews was to consider the earlier results of the webropol -survey by Saari (2015), which also happened during the interviews. The interviewees became aware of, for instance, the meaning of open-for-all -sports and they also gave concrete suggestions of which kind of support they would need more. As the financial resources of the sports clubs were limited, one of the greatest facilitating factors would be to ease getting the information, for example centralizing the information more efficiently than it currently is. In future there could be research relating to how sport clubs, municipalities and local organisations could have greater and wider cooperation and work together more especially locally to make these facilitating factors work.

Keywords: children with special needs, inclusion, non-discrimination, participation

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Eryityislapsi ja liikunta	6
2.1	Yhdessä vai erikseen	8
2.2	Duaalimalli yhdenvertaisuuden perustana.....	10
2.3	Apuvälineet ja esteettömyys yhdenvertaisuuden tukena.....	11
3	Liikunnan hyödyt	12
4	Osallisuus	13
4.1	Osallisuuden neljä eri muotoa	13
4.2	Osallisuuden vahvistaminen eri tasoilla.....	14
5	Aikaisemmat tutkimukset	16
6	Opinnäytetyöprosessi	17
6.1	Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset	17
6.2	Opinnäytetyön toteuttaminen	17
6.3	Aineiston keruu.....	18
6.4	Aiheista teemoiksi - haastatteluteemojen laatiminen seurakyselyn tuloksien pohjalta	19
6.5	Aineiston analysointi	21
7	Tulokset	21
7.1	Taustatiedot	22
7.2	Tukiverkostot ja markkinointi	22
7.3	Raha ja rahoitus.....	24
7.4	Ohjaus ja koulutus.....	24
7.5	Tilat ja välineet	27
7.6	Johtopäätökset	28
8	Pohdinta ja jatkotutkimusehdotukset	30
	Lähteet	35
	Kuvat	37
	Liitteet.....	39

1 Johdanto

Liikunnalla tiedetään olevan kokonaisvaltaisia vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin. Yleisesti tunnettujen fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten hyötyjen lisäksi liikunnan harrastamisella on vaikutusta esimerkiksi nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn, keskittymiskykyyn sekä osallisuuden kokemiseen (Alén & Arokoski 2015, 71). Liikunnalla pystytään siis todennäköisemmin ehkäisemään sairauksia, joilla on vaikutusta kansanterveytemme. Alénin ja Arokosken (2015, 71-72) mukaan liikunnan harrastamisen onkin todettu vähentävän kansanterveyden kustannuksia. Kuitenkin LIITU -tutkimuksen (”lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa”) mukaan vain 30% pojista ja 18% tytöistä täytti liikuntasuosituksen vuonna 2016, vaikka tietoisuus liikunnan myönteisistä vaikutuksista on vuosien mittaan lisääntynyt. Vastaava luku vammaisilla suomalaisilla nuorilla oli tutkimuksessa poikien kohdalla 20% ja tyttöjen kohdalla 12% (Kokko & Mehtälä 2016).

Liikuntalain mukaan kunnalla ja valtiolla on tehtävänä luoda liikunnan yleiset edellytykset ja kunnan vastuulla on esimerkiksi järjestää ”liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen” (Liikuntalaki 390/2015). Lain mukaan liikunnan pääsäännöllinen järjestämisvastuu kuuluukin siis liikuntajärjestöille (Rintala, Huovinen & Niemelä 2012, 501). Urheiluseurat tarjoavatkin suuren osan ohjatusta liikunnasta Suomessa: LIITU-tutkimuksen mukaan urheiluseurojen järjestämässä toiminnassa oli tutkimuksen aikaan mukana noin 62% lapsista ja nuorista (Kokko & Mehtälä 2016).

Opinnäytetyössä lähdin selvittämään Aija Saaren sekä Suomen Vammaisurheilu ja -liikunnan (myöhemmin VAU ry) aikaisemmin tekemän webropol -kyselyn pohjalta, mitkä syyt mahdollistavat hyvinkääläisten urheiluseurojen mielestä erityislasten ja -nuorten osallistumisen urheiluseurojen toimintaan. Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jonka menetelmänä on käytetty teemahaastattelua haastatellen hyvinkääläisten urheiluseurojen toimijoita. Webropol -kyselyssä esiin nousseita erityislasten ja -nuorten liikunnan mahdollistavia tekijöitä yhdisteltiin laajemmiksi kokonaisuuksiksi, teemoiksi, joiden pohjalta haastattelut toteutettiin. Teemahaastatteluiden kautta tavoitteena oli saada syvempää ymmärrystä niistä konkreettisista teoista, jotka mahdollistaisivat erityislasten ja -nuorten laaja-alaisemman osallistumisen urheiluseuratoimintaan. Opinnäytetyön yhteistyökumppani on Suomen Vammaisurheilu- ja liikunta VAU ry.

2 Erityislapsi ja liikunta

Jotta osataan tarkastella erityislapsille ja -nuorille suunnattua liikuntaa, sen syitä ja vaikutuksia, on hyvä käsitellä aihepiiriä koskevat käsitteet. Erityislapsen määritelmä on osaksi hankala, sillä erityislapsi on koulumaailman lähtökohdista vakiintunut termi, jolla tarkoitetaan

pääsääntöisesti erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia (Opetushallitus 2014). Näin ollen erityislapsi ja -nuori voidaan määritellä yhdellä tavalla heidän erityisen tuen ja tarpeen kautta. Perusopetuslain (628/1998) 4:17 § perustuen ja siitä opetushallituksen laatiman perusopetuksen opetussuunnitelman (2014) mukaan erityistä tukea annetaan niille lapsille, ”joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muuten”. Tämä määritelmä käsittää alleen vamman, onnettomuuden, tunne-elämän häiriön, sairauden sekä kehityksen viivästymisen (Opetushallitus 2014), joten kyseinen määritelmä on sinänsä hyvä. Toisaalta tämä määritelmä on tehty koulumaailman lähtökohdista, joten sen fokus on vahvasti oppimisen kannalta tärkeiksi luokitelluissa asioissa, jotka eivät välttämättä ole samoja kuin lapsen tarvitsema erityinen tuki koulun ulkopuolella. Saari (2011) toteaa hyvin väitöskirjassaan, että vaikka lapsi olisi vammaan, ei pidä kuitenkaan automaattisesti ajatella, että hän olisi erityisen tuen tarpeessa, kuten ei myös toisinpäinkään. Erityislapsi ja erityistä tukea tarvitseva lapsi ovat kuitenkin termeinä niin lähellä toisiaan, että myös tässä opinnäytetyössä erityislapsella sekä erityistä tukea tarvitsevalla lapsella tarkoitetaan samaa asiaa.

Toimintakykyä käsitteenä voidaan myös käyttää eri aihepiirin tilanteissa. Toimintakyky pitää sisällään yksilön kaikki ruumiin tai kehon toiminnot, suoritukset ja osallistumisen. Käsitteenä toiminnan rajoite puolestaan kuvaa ruumiin tai kehon vajavuuksia ja suoritustoiminnan sekä osallistumisen esteitä (Pohjolainen & Saltychev 2015, 20). ICF muodostuu sanoista ”International Classification of Functioning, Disability and Health”, ja se on WHO:n luokitus toimintakyvystä, toimintarajoitteista ja terveydestä (THL 2013; Pohjolainen & Saltychev 2015, 21-23). ICF-luokitusta voi siis kuvailla terveyden osatekijöiden luokituksiksi, jonka lähtökohtana ei niinkään ole sairauden seuraukset. ICF-luokitus kuvaakin nimenomaan toimintakykyä kolmella tasolla: kehon rakenteina ja toimintoina, niiden varaan rakentuvina suorituksina sekä osallistumisena eri elämäntilanteisiin ja yhteisön elämään (THL 2013). ICF:n mukaan jokaista osallistumista voidaan ajatella kahdella eri tavalla: mihin yksilö pystyy ja mitä hän oikeasti tekee (Pohjolainen & Saltychev 2015, 21-22). Suorituskyky on siis maksimaalisen suotuisissa olosuhteissa saavutettu tietyn toiminnon yksittäinen tulos, kun taas suoritustaso on konkreettisessa elämäntilanteessa saavutettu yksittäinen toiminto. Yksilö voi esimerkiksi erilaisissa testeissä (maksimaalisen suotuisissa olosuhteissa) päästä teoreettiseen suorituskykyyn, joka realisoituu suoritustasoksi arjen toiminnoissa, kuten esimerkiksi pyöräillessä työpaikalle. Pohjolainen ja Sayitshev (2015, 22) ovat kuvanneet suorituskykyä ja -tasoa seuraavan esimerkin kautta:

”Onko henkilö sellaisessa elämäntilanteessa, että hänen ylipäätään on tehtävä näitä toimintoja, tai estääkö suorituksen tekemistä aivovammasta (kehon tai ruumiin rakenteen muutos) johtuva muistamattomuus (ruumiin toiminto) tai onko hänellä varaa hankkia polkupyörä tai kävelykeppi (ympäristötekijä) tai onko hänellä motivaatiota valita työmatkan kulkuvälineeksi polkupyörä vai oma auto (yksilötekijä)?”.

Vaikka tässä työssä ei ole tarkoitus perehtyä tarkemmin kohderyhmän mahdollisiin diagnooseihin, niin työn tarkoituksen ja tavoitteen kannalta on silti syytä määritellä eri näkökulmista sitä, kuka on erityislapsi tai -nuori. Myöhemmin käsiteltävä osallisuus onkin sosionomin vahvuuksien kannalta oleellisempi kuin diagnoosien kautta tapahtuva kuvaaminen.

2.1 Yhdessä vai erikseen

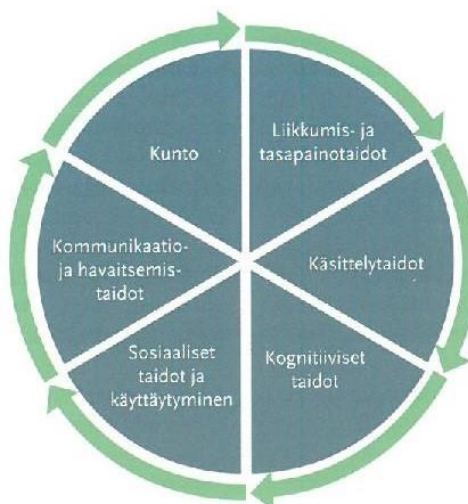
Käsitteenä erityisliikunnalla on pitkät perinteet, ja sillä on totuttu tarkoittamaan vammaisten ja pitkäaikaissairaiden liikuntana, eli kun liikuntaa on tarvinnut soveltaa kyseiselle ryhmälle. Rintalan ym. (2012, 10) mukaan nykyään kuuluisikin käyttää termiä ”soveltava liikunta” (englanniksi adapted physical activity) erityisliikunnan sijasta, sillä soveltava liikunta terminä on vakiintunut jo esimerkiksi englanninkielisiin maihin. Tässä työssä erityisliikunta ja soveltava liikunta mielletään synonyymeiksi, joita käytetään tarkoittaessa samaa asiaa mutta kontekstista riippuen.

Liikuntaa erityislapsille ja -nuorille voidaan katsoa olevan kahdenlaista: erilliset erityisliikuntapalvelut sekä inklusiiviset liikuntapalvelut. Erilliset erityisliikuntapalvelut nojaavat vammaisuuden yksilö- eli lääketieteelliseen malliin, jonka mukaan lääketieteen asiantuntemusta tarvitaan liikuntapalveluiden suunnitteluun ja sairaus tai vamma on yksilön ongelma. Tämän mallin seurauksena on syntynyt useita nimenomaan diagnooseihin perustuvia erillisiä erityisliikunnan ryhmiä. Suomessa onkin keskusteltu 50-luvulta lähtien siitä, johtaako tämän kaltainen toiminta tietyn ryhmän eristämiseen yhteisöstä (Rintala ym. 2012, 215).

Vammaisuuden yksilö- ja lääketieteellisen mallin rinnalle on kehittynyt myös muita malleja, jotka lähtevät eri lähtökohdista kuin yksilön sairauden kokemisen ongelmana. Esimerkiksi vammaisuuden sosiaalisen mallin mukaan vamma tai sairaus joka yksilöllä on, ei itsessään ole ongelma, vaan vammaisen ihmisen mahdollisuuksia toimia rajoittava ympäristö. Tämän mallin johdosta on luotu erillisten erityisliikuntapalveluiden lisäksi kaikille avoimia eli inklusiivisia liikuntapalveluita. Kaikille avoimen liikunnan laajempaan tavoitteena voidaan siis nähdä pyrkimys tasa-arvoisempaan yhteiskuntaan (Saari 2011). Kaikille avoin liikunta tarkoittaa myös sitä, että yksilö voi valita toimintakyvystään riippumatta hänelle sopivan tapansa harrastaa liikuntaa. Mikäli mietitään kaikille avoimen liikunnan lähtökohtia, niin toiminto tulisi järjestää paikassa jonne on kaikilla esteetön pääsy sekä toiminnan turvallisuuteen on kiinnitetty huomiota. Lisäksi toiminnassa kuuluisi olla ilmapiiri, jossa kaikki ovat tasa-arvoisia ja jossa jokaisella on osallistumisen mahdollisuus tarkoituksenmukaisella tavalla ja riittävällä tuella (Rintala ym. 2012, 218).

Longmuir on luonut mallin kuvaamaan kykyihin pohjautuvaa kaikille avoimen liikunnan toteuttamista (Kuva 1). Malliin kuuluu liikkumis- ja tasapainotaidot, käsittelytaidot, kognitiiviset

taidot, sosiaaliset taidot ja käyttäytyminen, kommunikaatio- ja havaitsemistaidot sekä kunto (Rintala ym. 2012, 222). Longmuirin mallissa selvitetään lajin tai liikuntamuodon vaatimukset kyseisten osa-alueiden kautta, jonka myötä ohjaajat ja liikunnan ammattilaiset ylipäättään voivat edistää olosuhteita, jotka edistävät erityistä tukea tarvitsevien osallistumisen (Rintala ym. 2012, 222-223). Ohessa kuva Longmuirin mallista.

Kuva 1: Kykyihin pohjautuva malli kaikille avoimen liikunnan ja urheilun toteutuksessa (Rintala ym. 2012, 222).

Käsitteenä ja ajatuksen tason vahvistumisena inklusio juontaa juurensa 70-luvun lopulle, mutta terminä se on otettu virallisesti käyttöön 90-luvun alkupuolella YK:n ja UNESCO:n asiakirjoissa. Inklusioajattelun mukaan ”kaikilla vammaisilla henkilöillä on oikeus osallistua täysivaltaisesti yhteiskunnan yleisiin palveluihin sen sijaan, että heille osoitettaisiin omia erillisiä palvelujärjestelmiään” (Rintala ym. 2012, 217-218). Saari kuvaa väitöskirjassaan (2011) inklusiota yhdessä toimimiseksi ja yhteenkuulumiseksi; toiminnaksi jossa kaikki huomioidaan tasavertaisesti eikä ketään suljeta pois.

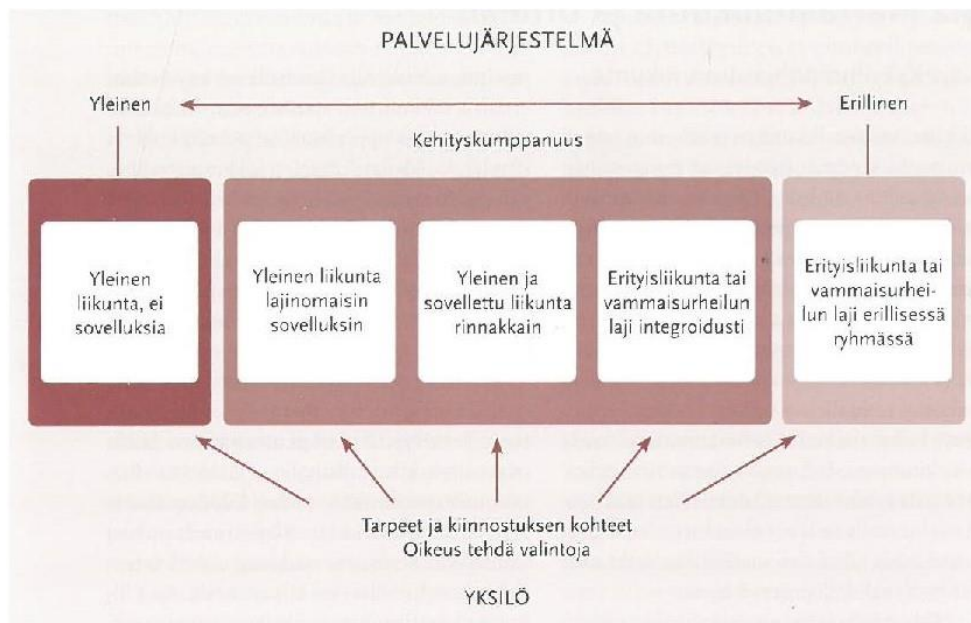
Väyrynen (2001, 15) näkee koulutuksen tasolla inklusion filosofiana, joka vastustaa syrjintää niin periaatteiden kuin käytännönkin tasolla. Väyrysen mukaan (2011, 16) keskittymällä erityisryhmien syrjäytymisen ehkäisyyn on jopa leimaava vaikutus, sillä tämä saattaa edistää sitä ennakkoluuloa, että kaikki kyseiseen erityisryhmään kuuluvat olisivat samanlaisia. Tämä on puolestaan johtanut siihen, että ennakkoluuloja synnyttävät tekijät ovat jääneet vähemmälle huomiolle, kuin myös opetuksen itsessään tuottamat esteet oppimiselle. Lisäksi opetuksessa inklusio ei tarkoita sitä, että kaikkia kohdeltaisiin samalla tavalla, vaan inklusio on pikemminkin opettamisen lähestymistapa, joka tarkastelee miten oppilaan oppimisen ja osallistumisen esteisiin voidaan puuttua hänen ympäristössään (Väyrynen 2001, 21).

Saaren (2011) mukaan inklusiota on tutkittu lähinnä liikunnanopetuksen näkökulmasta. Inklusiivista liikunnanopetusta jarruttaa muun muassa opettajien kielteinen kokemus inklusiivisen liikunnanopetuksen toteutuksen eri keinoista, liikunnanopetuksen suorituskeskeisyys sekä resurssien puute. Tutkimustulosten siirtäminen harrastemaailmaan on vaikeata, sillä harrastus perustuu vapaaehtoisuuteen, kun taas koululiikunta oppivelvollisuuteen. Esimerkiksi harraste-liikunnassa ohjaajat ovat tiettyyn lajiin kouluttautuneita, kun taas koululiikuntaa opettavilla on yhtenäinen opettajakoulutus.

Terminä integraatio on lähellä inklusiota, mutta niiden suurin ero lienee siinä, miten erilaisuus nähdään osana yhteisöä. Siinä missä integraatiossa erityislapsi tai -nuori siirtyy tai siirretään valmiiseen yhteisöön, esimerkiksi urheiluseuran yleiseen ryhmään, inklusioajattelun mukaan kyseinen yksilö on jo lähtökohtaisesti tämän yhteisön tasavertainen jäsen (Rintala ym. 2012, 216). Integraatio voidaan jakaa neljään eri integraation muotoon: fyysiseen, toiminnalliseen, sosiaaliseen ja yhteiskunnalliseen integraatioon. Fyysisellä integraatiolla tarkoitetaan konkreettisesti fyysisen ”välitmatkan” pienentämistä, liikunnasta puhuttaessa esimerkiksi vammaisen lapsen sijoittamista koulussa yleisopetuksen ryhmään. Toiminnallisen integraation kohdalla erityinen ja yleinen toimivat yhdessä esimerkiksi käyttäen yhteisiä resursseja (erityisliikuntapalvelut & yleiset palvelut). Toiminnallinen integraatio voi tarkoittaa myös yhteistyötä erityisen ja yleisen välillä. Sosiaalinen integraatio tarkoittaa esimerkiksi erilaisten ihmisten välistä ystävyyssuhdetta tai se voi ilmetä erilaisuuden hyväksymisenä ylipäätään. Yhteiskunnallista integraatiota voidaan pitää integraation yleisenä päämääränä, sillä se tarkoittaa yhteiskuntaan sijoittumista yhteiskunnan täysiarvoisena jäsenenä (Rintala ym. 2012, 216-217).

2.2 Duaalimalli yhdenvertaisuuden perustana

Duaalimallin ydin on, että soveltavaa liikuntaa voi järjestää joko avoimena toimintana yleisten liikuntapalveluiden yhteydessä tai erillisinä erityisliikunnan palveluina. Tutkijat ja toimijat ovat laaja-alaisesti yhtä mieltä siitä, että molemmat liikunnan toteuttamisen tavat ovat tärkeitä ja tukevat toisiaan, sillä molemmissa on hyvät puolensa. Esimerkiksi erillisten erityisliikunnan palveluiden vahvuus on vertaisryhmässä toimiminen, kun taas yleisten liikuntapalveluiden ja -ryhmien vahvuus voidaan nähdä yhdessä toimimisena sekä yksilön toimintakyvystä lähtöisin olevana, eikä diagnoosien kautta luokitteluna. Yksilöllä on oikeus päättää, minkälaiseen liikuntatoimintaan hän osallistuu, ilman että häntä hänen osallistumisestaan määrittää pelkästään esimerkiksi diagnoosi. Yksilö voi siis halutessaan osallistua sekä erillisen erityisryhmän toimintaan (esimerkiksi pyörätuolikoripallo), mutta myös osallistua yleiseen toimintaan esimerkiksi yleisessä kuntosaliryhmässä (Rintala ym. 2012, 220). Kuva 2 havainnollistaa duaalimallia.

Kuva 2: Duaalimalli (Rintala ym. 2012, 221).

2.3 Apuvälineet ja esteettömyys yhdenvertaisuuden tukena

Apuvälineet voidaan nähdä liikunnan tasa-arvoa edistävänä tekijänä, sillä liikkumisen apuvälineillä mahdollistetaan omatoiminen liikkuminen ja tuetaan osallistumista liikuntaan (Kruus-Niemelä, Nisula, Pohjolainen 2015, 452). Päivittäisten toimintojen apuvälineitä ovat esimerkiksi henkilökohtaisen hygienian, pukeutumisen ja riisuutumisen, siirtymiseen, ruokailun sekä kodinhoidon apuvälineet (Kruus-Niemelä ym. 2015, 452-455). Tämän lisäksi on olemassa liikkumisen apuvälineitä, joiden tarkoituksena on antaa käyttäjälleen vapautta liikkua sekä vähentää näin avuntarvetta erilaisissa toiminnoissa. Lapselle apuvälineet antavat luottamusta omiin taitoihinsa ja mahdollisuuden olla ikäistensä sosiaalisessa yhteisössä, siinä missä aikuisille apuvälineet antavat mahdollisuuksia erilaisiin sosiaalisiin tilanteisiin ja ylipäätään mahdollisuuksia huolehtia omista asioistaan (Kruus-Niemelä ym. 2015, 455).

Esteettömyys parantaa ihmisten mahdollisuuksia osallistua ja toimia tasavertaisina yhteiskunnan jäseninä. Liikuntapaikkojen esteettömyys edistää kaikkien kansalaisten aktiivista ja omatoimista elämää, sillä tällöin jokainen pääsee omasta toimintakyvystään riippumatta käyttämään yleisiä liikuntatiloja. Esteettömyys mielletään suomen kielessä fyysisen ympäristön esteettömyydeksi, eli ympäristöksi, jonne jokainen pystyy oman toimintakykynsä mukaan tulemaan ja käyttämään sitä ympäristöä turvallisesti, esimerkiksi yleiset wc:t ja ruokailutilat. Englanninkielinen termi ”design for all” kuvastaakin esteettömyyttä hyvin (Rintala ym. 2012, 70-71). Saari ja Määttänen (2015, 479) kuvaavat esteettömyyden tarpeita liikkumisen, näkemisen, kuulemisen tai ymmärtämisen tarpeiksi. Esteetön ympäristö liikkua lisää niin liikunnan

harrastamista ja liikunnan kansanterveydellisiä hyötyjä, kuin myös säästää avustaja- ja terveydenhuoltokuluja. Lainsäädännön tasolla julkisten rakennusten, kuten kunnan liikuntatilojen, tulee soveltua myös sellaisten henkilöiden käyttöön, joilla on toimintarajoitteita (esimerkiksi kyky liikkua tai toimia). Suomessa suurin osa liikuntatiloista ei kuitenkaan ole esteettömiä, sillä ne ovat valmistuneet ennen nykyisen lainsäädännön ja määräysten voimaantuloa (Rintala ym. 2012, 72-73).

3 Liikunnan hyödyt

Kuten jo johdannossa mainittiin, liikunnan harrastamisella on kokonaisvaltaisia vaikutuksia yksilön hyvinvointiin. Liikunnan harrastaminen vaikuttaa muun muassa useiden sairauksien ja oireyhtymien ehkäisyyn, kuin myös hoitoon, kuntoutukseen ja oireiden hoitoon. Liikunta vaikuttaa esimerkiksi niihin elimiin ja elinjärjestelmiin, jotka kuormittuvat liikunnan aikana, mutta myös niihin kudoksiin ja elimiin, jotka vastaavat huollosta, energiatasapainosta, hormonaalisesta ja neuraalisesta säätelystä sekä rasva-, valkuais- ja sokeriaineenvaihdunnasta. Lisäksi liikunnan säännöllinen toistuminen edistää taitojen ja suorituskyvyn paranemista nimenomaan säännöllisen liikunnan tapahtuvan oppimisen myötä (Alén & Arokoski 2015, 71-72). Liikunnallisella elämäntavalla on myös todettu olevan merkitystä muun muassa lepoverenpaineen koitamisen ja sepelvaltimotaudin ehkäisyssä sekä hoidossa. Alénin ja Arokosken (2015, 75) mukaan liikunnalla voidaan lisäksi vahvistaa tuki- ja liikuntaelimestön rakenteellisia ja mekaanisia ominaisuuksia, sekä hidastaa tuki- ja liikuntaelimestön ikääntymismuutosten ilmenemistä.

Huismanin ja Nissisen (2005, 32-33) mukaan liikunnan mahdollisuuksia opetusmenetelmänä tulisi korostaa, sillä liikunnanopetus on laaja-alainen oppimisen väline. Liikunnan avulla lapsi oppii kielellisen, matemaattisen ja tiedeopiskelun perusteita, kuten esimerkiksi suuntia, etäisyyksiä, rajoja, sijaintia, kokoja, määriä, muotoja sekä värejä. Lisäksi liikunnan avulla opitaan lukemisen sekä kirjoittamisen perusteita, kuten esimerkiksi kehon hahmottamista ja silmä-käsikoordinaatioita. Liikunnan avulla lapsi saa mahdollisuuden myös omien tunteiden tunnistamiseen, tunteiden nimeämiseen sekä niiden hallintaan. Saaren ja Määttäsen (2015, 472-473) mukaan yksilön oma halu harrastaa liikuntaa on parhain aloite liikuntaan. Tällöin yksilö kokee liikunnan mielekkääksi ja se palvelee yksilön henkilökohtaisia tavoitteita. Tämä myös edistää muun muassa ympäristön hallinnan kokemusta, ja liikunnassa tapahtuva yhteiskunnallinen osallistuminen ja sosiaalinen kanssakäyminen tuottavat usein mielihyvää ja vahvistavat toiminnan tarkoitusta. Mikäli liikunta on epämieluisaa, ei se edistä hyvinvointia vaan voi johtaa liikuntakielteisyyteen. Vaikka olennaista onkin yksilöstä itsestään lähtevä innostus liikuntaan, niin ympäristö ja muut henkilöt voivat vaikuttaa yksilön innostumiseen. Tässä olennaisessa osassa on Saaren ja Määttäsen (2015, 473-477) mukaan niin konkreettiset henkilöt kuten liikuntatoverit, avustajat ja valmentajat, mutta myös apuvälineet jotka motivoivat yksilö liikkumaan, kuten esimerkiksi sykemittari.

4 Osallisuus

Tämän opinnäytetyön kantava teema on osallisuus, joka on terminä paljon käytetty puhuttaessa erityisryhmistä. Termiä osallisuus käytetään usein yhdessä itsemääräämisoikeuden kanssa, sillä niillä on tietyissä määrin yhteisiä rajapintoja. Itsemääräämisoikeus on määritelty yksilön oikeudeksi päättää itseään koskevista asioista ja oikeudeksi määrätä omasta elämästään (THL 2018), eli sen voidaan katsoa perustuvan ihmisoikeuksiin. Siinä missä itsemääräämisoikeus on lakiin pohjautuva ihmisoikeus, osallisuus voidaan nähdä osallistumisen mahdollistamana yhteenkuuluvuuteen pohjautuvana henkilökohtaisena kokemuksena, jossa yksilö voi vaikuttaa niin itseään kuin ympäristöään koskeviin asioihin (Rouvinen-Wilenius, Aalto-Kallio, Koskinen-Ollonqvist, Nikula 2011, 50). Voidaan siis todeta yksilön olevan osallinen, kun hän kokee kuuluvansa yhteiskuntaan tai spesifimpään yhteisöön, jossa voi vaikuttaa asioihin ja tulla kuulluksi sekä kohdatuksi. Osallisuutta myös pidä sekoittaa käsitteenä tasa-arvoon, sillä tasa-arvon kuuluisi olla universaali ihmisoikeus siinä missä itsemääräämisoikeuskin, kuin taas osallisuus on enemmän tunnetila ja henkilökohtainen kokemus.

4.1 Osallisuuden neljä eri muotoa

Osallisuus voidaan jakaa neljään eri osallisuuden muotoon sen perusteella, miten yksilöllä on mahdollisuus osallistua päätöksentekoprosessiin. Jaottelu neljään eri osallisuuden muotoon on tärkeitä, jotta osallisuutta voidaan tarkastella eri tasoilla ja tätä kautta pohtia, missä määrin osallisuus on toteutunut tietyn ryhmän tai toiminnon kohdalla (Rouvinen-Wilenius ym. 2011, 51).

Osallisuuden neljän eri muodon helposti toteutettavin muoto on tieto-osallisuus, joka tarkoittaa yksilöiden saatavilla olevaa tietoa kaikista niistä asioista, joista he ovat oikeutettuja olemaan tietoisia ja jotka koskevat heitä (Rouvinen-Wilenius ym. 2011, 51). Tieto-osallisuus tarkoittaa siis esimerkiksi sitä, että erityislasten ja -nuorten perheillä on helposti saatava tieto urheiluseuroista, joiden toimintaan erityislasten ja -nuorten on mahdollista osallistua. Tämä toteutuu melko hyvin, sillä esimerkiksi Suomen Vammaisurheilu ja -liikunta, VAU ry, on koonnut sivuilleen listan urheiluseuroista, joissa on tällä hetkellä aktiivista toimintaa erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille (VAU ry 2018).

Toinen osallisuuden muoto on suunnitelmaosallisuus, jossa yksilö osallistuu häntä koskevaan toiminnan suunnitteluun ja kertoo mielipiteistään (Rouvinen-Wilenius ym. 2011, 52). Opinnäytetyön tapauksessa tämä tarkoittaa esimerkiksi erityistä tukea tarvitsevan nuoren tai hänen

vanhempansa osallistumista urheiluseuran toiminnan kehittämiseen. Vieläkin konkreettisemmin tämä tarkoittaa sitä, että useilla erityistä tukea tarvitsevien lasten ja -nuorten vanhemmilla on mahdollisuus osallistua vasta perustettavan erityisryhmän toiminnan suunnitteluun.

Osallisuuden kolmas muoto, toimintaosallisuus, on tieto- ja suunnitelmaosallisuutta konkreettisempi taso. Toimintaosallisuudessa on pitkälti kyse vapaaehtois- tai talkootoiminnasta (Kohonen & Tiala 2002, 5), sillä toimintaosallisuudessa yksilö kokee, että urheiluseuran toiminnassa varmistetaan heille osallistumisen, osaamisen ja onnistumisen kokemuksia (Rouvinen-Wilenius ym. 2011, 52). Tällöin toiminta on heille mielekästä, joka puolestaan vahvistaa kansalaisten harrastusmahdollisuuksia itsessään sekä kannustaa osallistumaan toimintaan jatkosakin, kenties jopa levittämään sitä tai luomaan uutta.

Neljäs osallisuuden muoto, päätösosallisuus, on osallisuuden muodoista se kaikista tavoiteltavin tila, mutta samalla se on myös muita sitovampi. Siinä missä toimintaosallisuudessa luotiin vielä yksilölle tunnetta, niin päätösosallisuus on nimensä mukaisesti päätöstä siitä, miten sovittu päätös laitetaan käytännössä toimeen ja mitä se edellyttää (Rouvinen-Wilenius ym. 2011, 52-53). Päätösosallisuudessa erityistä tukea tarvitsevilla nuorilla tai heidän vanhemmiltaan ei ole pelkästään mahdollisuus vaikuttaa, vaan mahdollisuus olla päättämässä itse urheiluseurassa siitä, miten ja millä tavalla esimerkiksi erityisryhmä konkreettisesti perustetaan.

4.2 Osallisuuden vahvistaminen eri tasoilla

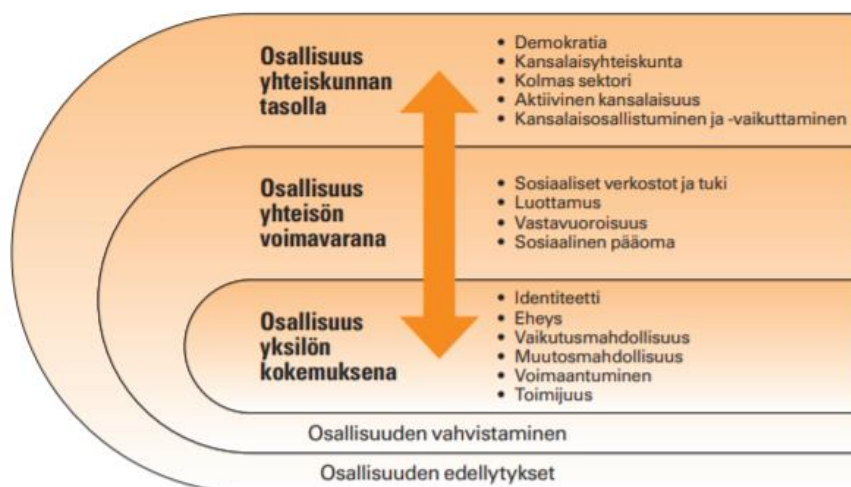
Osallisuuden vahvistamista voidaan tarkastella kolmella tasolla: yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön tasolla (Rouvinen-Wilenius ym. 2011, 63), joista yhteiskunnan tason voidaan katsoa luovan yleiset edellytykset osallisuudelle. Yhteiskunnallinen taso luo osallisuudelle edellytykset aivan perustuslaista lähtien, sillä perustuslain (731/1999) mukaan ”Julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon”. Osallisuus voidaan siis nähdä välineenä toteuttaa demokratiaa yhteiskunnan tasolla, mutta tätä ei kuitenkaan pidä sekoittaa kansalaisvaikuttaminen ja -osallistuminen, vaikka näitä kahta käytetäänkin usein rinnakkain (Elo 2010, 16-17).

Osallisuus on kantava teema, kun mietitään miksi erityislapsilla ja -nuorilla kuuluisi olla paremmat mahdollisuudet osallistua urheiluseuratoimintaan. Osallisuus voi olla jopa voimaannuttava sekä minuutta vahvistava kokemus, tunne että kuuluu johonkin yhteisöön tai yhteiskuntaan (Rouvinen-Wilenius ym. 2011, 63). Tämä on erityislasten ja -nuorten kohdalla erityisen tärkeitä, sillä he ovat todennäköisemmin segregoituneet jo lapsesta lähtien: kouluikäisinä moni erityislapsi ja -nuori on esimerkiksi erityisluokalla tarvitsemansa erityisen tuen takia, jolloin heidän kaveripiirinsäkin on todennäköisemmin hyvin erilainen kuin yleisluokalla ole-

vien, ja ystävyysuhteet vammattomiin vertaisiin saattavat olla vähäisiä. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan (Opetushallitus 2014) erityistä tukea tarvitsevat oppilaat ovat erityisluokalla opetussuunnitelmasta johtuvan erilaisen oppimisen polun vuoksi. Mikäli tämänkaltaisen segregoitumisen lisäksi kyseisellä ryhmällä ei ole mahdollisuutta esimerkiksi rakentaa identiteettiään tai viettää vapaa-aikaansa samalla tavalla kuin yleisluokalla olevat, niin kyse on eriarvoistumisesta. Voidaan siis todeta, että erityislasten ja -nuorten laajemmat mahdollisuudet osallistua urheiluseuratoimintaan edistävät heidän osallisuuttaan, henkilökohtaista tunnettaan olla osallisia yhteiskuntaa (Rouvinen-Wilenius ym. 2011, 63-64).

Vapaa-ajan toiminnoilla voidaan nähdä olevan merkittävä rooli osallisuuden edistämässä ja vahvistamisessa, sillä kuten jo aiemmin mainittiin, yhteisöön kuulumisen edistää osallisuuden tunnetta. Urheiluseuratoimintaan osallistuminen onkin yksi suurimmista vapaa-ajan muodoista (Kokko & Mehtälä 2016), joten urheiluseuroilla voidaankin todeta olevan ”hiljainen vastuu” edistää osallisuutta ja tasa-arvoa yhteiskunnassa.

Yksilötasolla mentäessä tavoitteena on vahvistaa yksilön tunnetta ja uskoa omiin vaikutus- ja toimintamahdollisuuksiin. Lisäksi yksilötasolla perheiden tukemisen merkitys korostuu: on todettu, että erityisesti huono-osaisimpia perheitä ja väestöä tulisi tukea voimavaralähtöisesti, vanhempien henkilökohtaisten vahvuuksien kautta (Rouvinen-Wilenius ym. 2011, 67). Vanhempien voimavaralähtöinen tukeminen avaa siis enemmän resursseja erityisesti huono-osaisimmille perheille ja väestölle, joka puolestaan tukee perheiden osallisuutta. Perheiden vahvempi osallisuuden tunne luo puolestaan esimerkiksi laajemmat sosiaaliset kontaktit, joka taas johtaa todennäköisemmin itse osallisuuteen erilaisten verkostojen ja toimintaan osallistumisen kautta (Rouvinen-Wilenius ym. 2011, 67). Ohessa selkeyttävä kuva osallisuuden vahvistamisesta yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla.

Kuva 3: Osallisuuden edistäminen yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla (Rouvinen-Wilenius ym. 2011, 64).

5 Aikaisemmat tutkimukset

Mahdollistavia tekijöitä erityislasten liikuntaan on tutkittu huomattavasti vähemmän kuin estäviä tekijöitä. Yleisesti ottaen sekä mahdollistavia että estäviä tekijöitä on tutkittu yhdessä, kuten Shields'n ja Synnotin (2016) tutkimus vammaisten lasten liikuntaan osallistumisen vaikuttavista estäjistä ja mahdollistajista. Bloemen ym. (2014) ovat puolestaan tutkineet systemaattisen kirjallisuuskatsauksen avulla liikuntavammaisten lasten ja nuorten liikuntaan osallistumiseen vaikuttavia yksilö- ja ympäristötekijöitä.

Aihetta on tutkittu myös Suomessa, ja erityisesti viime vuosina on tullut runsaasti kohdennettuja tutkimuksia aiheeseen liittyen. Aija Saari käsittelee väitöskirjassaan (2011) inklusion nusteita ja esteitä väitöskirjassaan ja kuvaa perheen näkökulmasta vammaisten lasten ja nuorten liikuntaan osallistumisen esteitä. Ronkainen ja Vesala selvittivät opinnäytetyössään (2017) liikuntaharrastuksen löytymiseen vaikuttavia tekijöitä VAU ry:n organisoimassa Valtti-hankkeessa Oulun seudulla erityislasten ja heidän perheidensä kokemana. Samana vuonna Ahonen ja Pajulahti tutkivat opinnäytetyössään (2017) erityislasten liikuntaharrastuksiin osallistumiseen vaikuttavia tekijöitä Helsingissä. Wahrman (2018) puolestaan tutki vammaisten tyttöjen liikunnan harrastamisen mahdollistajia ja esteitä opinnäytetyössään. Ronkaisen ja Vesalan (2017) sekä Wahrmanin (2018) opinnäytetyöt ovat fysioterapeuttikoulutuksen opinnäytetöitä, kun taas Ahosen ja Pajulahden (2017) opinnäytetyö on toimintaterapeuttikoulutuksen opinnäytetyö. Fysioterapeuttien opinnäytetyöt kyseiseen aihealueeseen liittyen ovat huomattavasti yleisempiä kuin esimerkiksi sosionomien, sillä fysioterapeuttien ydinosaamiseen kuuluu muun muassa terveyttä ja toimintakykyä edistävä ohjaus ja neuvonta (Suomen fysioterapeutit 2017).

Myös määrällisiä tutkimuksia on toteutettu. VAU ry tutki vuoden 2015 seurakyselyssä (Saari 2015) erityisliikuntaa ja vammaisurheilua seuroissa, jonka pohjalta on noussut selkeitä teemoja mitkä urheiluseurojen mielestä mahdollistavat tai estävät toiminnan erityislapsille tai nuorille heidän seurassaan. Saaren (2015) tutkimus toteutettiin laajana webropol -kyselynä, joten urheiluseuran toiminnassa mukana olleena minua alkoi kiinnostamaan, mitä konkreettista tukitoimia urheiluseurat kenties kaipaisivat, jotta erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten osallistuminen urheiluseuratoimintaan kasvaisi. Palvelun järjestäjän huolia on myös syytä kuunnella ja koenkin, että myös toisen puolen syvällisempi kuuleminen ja ymmärtäminen auttavat kohdentamaan heille heidän tarvitsemiaan tukitoimia, jotta erityislapsilla ja nuorilla olisi yhdenvertaisemmat mahdollisuudet osallistua urheiluseurojen tarjoamaan toimintaan.

6 Opinnäytetyöprosessi

6.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Kanasen (2015, 41-45; 55-57) mukaan tutkimusongelmasta johdetaan tutkimuskysymykset, sillä tutkimuskysymykset konkretisoivat ja antavat aineiston avulla vastauksia itse tutkimusongelmaan. Laadullisessa tutkimuksessa ongelmana voi olla esimerkiksi kysymys: ”mistä tässä on kyse?”. Tutkimusongelman määrittely ja rajaaminen on tärkeää, sillä tutkimusongelma ohjaa koko tutkimusprosessia. Tässä työssä johtavaksi tutkimusongelmaksi muodostui erityislasten ja -nuorten vähäinen osallistuminen urheiluseuratoimintaan. Urheiluseurojen näkemystä asiaan ei ole juurikaan laadullisesti tutkittu, joten tutkimusongelmasta muotoutui tutkimuskysymys:

Mitkä tekijät mahdollistavat erityislasten ja -nuorten osallistumisen urheiluseuratoimintaan urheiluseurojen kokemana?

6.2 Opinnäytetyön toteuttaminen

Laadullinen tutkimus mahdollistaa ymmärtämisen siitä, mistä tutkittavassa ilmiössä on kyse (Kananen 2015, 70-71). Laadullisen tutkimuksen voidaan siis näin ollen katsoa syventyvän tarkemmin jo ennalta tunnettuun teoriaan tai kenties jopa testaamaan hypoteeseja ja oletuksia ilmiön toimivuudesta (Kananen 2015, 70-71). Laadullisen tutkimuksen avulla voidaan esimerkiksi saada sellaista tietoa (esimerkiksi arvoista ja asenteista), joita ei määrällisellä tutkimuksella voida saada selville. Laadullinen tutkimusote soveltui siis tämän työn luonteeseen täydellisesti, sillä tässä työssä halusin syventyä aikaisempien tutkimusten pohjalta nimenomaan urheiluseurojen kokemukseen aiheesta.

Haastattelu sopii useaan tutkimustilanteeseen, sillä se on menetelmänä joustavampi kuin esimerkiksi strukturoitu kysely (Hirsjärvi & Hurme 2014, 34). Haastatteluiden kautta halutaan selvittää vastauksia ja syventää saatuja tietoja esimerkiksi perusteluiden kautta, joka onkin haastattelun suuri etu. Lisäksi haastattelun avulla saadaan kuvaavia esimerkkejä, joka onkin tämän työn tavoitteen kannalta varsin olennaista (Hirsjärvi & Hurme 2014, 35-36). Tiedonkeruumenetelmänä tässä opinnäytetyössä toimi puolistrukturoitu teemahaastattelu, sillä teemahaastattelu selvittää haastateltavien kokemus ja yleiselle puhelle ja vapaalle keskustelulle pyritään antamaan tilaa, vaikka teemat pyritään käymään läpi laajasti. Teemahaastatteluissa lähdetään siitä oletuksesta, että haastateltavat ovat kokeneet tietyn tilanteen, ja tutkija on ainakin alustavasti selvitelty tutkittavan ilmiön kokonaisuutta. Tämän selvittelyn tuloksena tutkija laatii haastattelurungon (Hirsjärvi & Hurme 2014, 46-48; 103). Teemahaastattelu an-

taa tutkijalle myös mahdollisuuden keskusteluun haastateltavien kanssa sekä kysymysten toistamisen. Teemahaastattelu korostaa lisäksi haastateltavan omaa ääntä ja tulkintaa käsiteltävistä asioista (Hirsjärvi & Hurme 2014, 48-49), joka onkin tämän työn ydin.

Hirsjärven ja Hurmeen (2014, 66) mukaan käytettäessä teemahaastattelua, suunnitteluvaiheen tärkeimpiä tehtäviä on haastatteluteemojen suunnittelu. tutkijan tutustuttaessa teoria- ja tutkimustietoon, hänelle hahmottuvat tutkittavat ilmiöt ja niitä kuvaavat peruskäsitteet. Tutkittava aihe jakautuu osailmiöihin, ja nämä ilmiöiden pääluokkia kuvaavat nimitykset ovat samalla tutkimuksen teoreettisia peruskäsitteitä. Teoreettisia käsitteitä on tarpeen eritellä ennistä yksityiskohtaisemmin, sillä tutkijan olisi hyvä päästä selvittämään niitä vielä tarkemmin. Laadittaessa haastattelurunkoa tehdään teema-aineluettelo, jonka teema-alueet edustavat edellä mainittuja teoreettisten peruskäsitteiden alaluokkia. Teema-alueet ovat siis iskusana-maisia luetteloita, ja ovat huomattavasti yksityiskohtaisempia kuin ongelmat.

Haastattelut nauhoitettiin ja tallennettiin haastattelijan koneelle salasanan taakse. Myöhemmin haastattelut litteroitiin ja opinnäytetyön valmistumisen jälkeen ne poistettiin täysin, kun tiedettiin ettei niitä tarvita enää. Kaikki haastattelut litteroitiin, mutta haastatteluista jätettiin pois esimerkiksi täytesanoja, joilla ei ollut vaikutusta lauseen merkitykseen. Haastatteluihin on tosin osaksi palattu jälkikäteen tarkastamaan esimerkiksi täytesanat suoraa lainausta varten, jotta sanonnan aitous voidaan osoittaa (Kananen 2015, 160-161). Tapauksissa, joissa äänenpaino on muuttanut täysin sanonnan varsinaista merkitystä (esimerkiksi sarkastisesti tai humoristisesti sanottuna), litteroidussa tekstissä on käytetty erikoismerkkejä asian huomiointiseksi (Kananen 2015, 160).

6.3 Aineiston keruu

Lähestyin pientä määrää hyvinkääläisiä urheiluseuroja ensimmäisen kerran sähköpostitse marraskuussa 2017, tarkoituksena kartoittaa olisivatko urheiluseurat ylipäätään kiinnostuneita haastatteluun. Marraskuisesta yhteydenotostani poiki yksi haastateltava vuoden 2018 helmikuulle, mikä oli toisaalta onni onnettomuudessa, sillä opinnäytetyön aihe ehti kohdentua vielä tammikuussa 2018. Aiheen tarkentumisen ja lopullisen muodon jälkeen otin laajemmin yhteyttä hyvinkääläisiin urheiluseuroihin, ja yhteensä haastatteluja tehtiin 5 kappaletta, joista yksi oli puhelinhaastattelu ja neljä kasvokkain tapahtunutta haastattelua. Haastattelut olivat eri asemilla edustamissaan urheiluseuroissa, eivätkä kaikki haastatellut ohjanneet välttämättä erityisryhmää, vaikka sellainen heidän urheiluseurassaan olisi. Tämä oli haastatteluista saatujen tulosten kannalta vahvuus, sillä erityisryhmiä ohjaavilla on todennäköisemmin enemmän tietoa aiheesta, jolloin tulokset olisivat saattaneet olla aivan erilaiset.

Haastattelutilanteet kestivät 30 minuutista 45 minuuttiin. Haastattelukysymysten kohdalla käytettiin osittain eri sanamuotoja kuin varsinaisissa kysymyksissä, säilyttäen kuitenkin kysymyksen tosiasiallinen merkitys. Erilaiset sanamuodot mahdollistivat muun muassa rennomman ja avoimemman ilmapiirin haastattelutilanteeseen. Haastattelut etenivät pitkälti alustavien teemojen mukaisesti, mutta keskusteluiden ollessa avoimia teemojen yhteiset rajapinnat olivat häilyviä ja haastateltava saattoi vastata jo tulevan teemaan. Tämä oli kuitenkin enemmän etu kuin haitta, sillä teemojen yhteiset rajapinnat mahdollistivat sujuvan liikkumisen teemasta toiseen ja tarvittaessa takaisin.

6.4 Aiheista teemoiksi - haastatteluteemojen laatiminen seurakyselyn tuloksien pohjalta

Saari (2015) on tutkinut webropol -kyselyllä urheiluseurojen tuen tarvetta järjestää erityisliikuntaa sekä vammaisurheilua. Kysely on laajasti toteutettu, sillä siihen vastasi yhteensä 326 toimijaa 307 urheilu- ja liikuntaseurasta (Saari 2015). Kyselyn antina voidaankin nähdä sen laajuus ja siitä johdetut johtopäätökset. Tämän opinnäytetyön kannalta kyselyn oleellisimmaksi kohdaksi muodostui kohta 4 toiminnan mahdollistajat, sekä tarkemmin kyselyn kysymys ”Millaiset toimenpiteet mahdollistaisivat erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden ja vammaisurheilijoiden mukaan tulemisen?” (Saari 2015). Tuloksien perusteella yhdistin näitä eri toimenpiteitä teemoiksi, jotka toimivat tämän opinnäytetyön teemahaastattelun teemoina. Jotta teemahaastattelussa päästäisiin syvempään pohdintaan, ymmärrykseen ja uuteen, konkreettiseen tietoon urheiluseurojen kokemuksista, teemahaastattelussa teemoihin sisällytettiin myös oleellisia termejä koskien erityisliikuntaa, sillä opinnäytetyön tarkoituksena on myös saada tietoa siitä, ymmärtävätkö urheiluseurojen toimijat (haastateltavat) termien merkityksen samalla tavalla ja millaista tietoa heillä on näistä termeistä. Kun kaikki haastateltavat ymmärtävät termit samalla tavalla, ei synny väärinymmärryksiä tai puhuta samasta ilmiöstä eri nimikkeillä.

Ensimmäiseksi teemaksi muotoutui haastateltavan taustatiedot. Haastateltavan taustatietojen tietäminen oli ensisijaisen tärkeätä, jotta saadaan esimerkiksi tietoa siitä, onko haastateltuihin osallistunut vain henkilöitä, joilla on jo entuudestaan tietoa erityislasten ja -nuorten liikunnasta. Selvitettäessä erityislasten ja -nuorten urheiluseuratoimintaan mahdollistavia tekijöitä nimenomaan urheiluseurojen kokemana, on myös oleellista tietää, onko kyse yksilö- vai joukkuelajista. Ensimmäinen teema toimi ylipäätään ”lämmitelevänä” teemana, eräänlaisena johdatuksena varsinaiseen haastatteluun.

Toiseksi teemaksi tukiverkostot ja markkinointi, johon sisältyy yleinen tieto aiheesta koskevista käsitteistä. Tähän osioon yhdistin Saaren (2015) tuloksista seuraavat mahdollistavat toimenpiteet: tukiverkoston löytyminen omalta alueelta, kohdennettu tiedotus tai markkinointi suo-

raan erityisryhmille sekä erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden rohkaiseminen ja kannustaminen. Nämä kolme mahdollistavaa toimenpidettä ovat sen vuoksi saman teeman alla, sillä niiden taustalla kuuluu olla vahvasti käsitys siitä, kuka on erityistä tukea tarvitseva lapsi ja nuori. Tähän teemaan lisäsin kysymyksiä, kuten ”miten määrittelisit erityislapsen?”, kuin myös keskustelua inklusiosta ja erityisryhmistä termeinä sekä ilmiönä. Erityistä tukea tarvitsevan lapsen tai nuoren määrittely on teeman osa-alueiden kannalta olennaista, sillä ilman haastattelijan tietoa siitä, mitä haastateltava tarkoittaa erityistä tukea tarvitsevalla lapsella ja nuorella, haastattelija ei voi ymmärtää esimerkiksi kohdennettua tiedotusta tai markkinointia suoraan erityisryhmille. Tukiverkoston löytyminen omalta alueelta valikoitui tähän teemaan siksi, että katson sen olevan yleistä tietoa alueellisista tukiverkostoista puhuttaessa erityislapsista ja -nuorista. Lisäksi kyseinen osa-alue linkittyy vahvasti myös kohdennettuun tiedotukseen tai markkinointiin.

Kolmanneksi teemaksi muotoilin yleisesti rahan sekä rahoituksen. Pelkästään ”Käynnistysrahaa tai muuta rahallista tukea” valikoitui Saaren (2015) tuloksista tähän teemaan, mutta koin teeman pitämisen itsenäisenä teemana tärkeänä, sillä kyseistä teemaa sivutaan usean muun teeman kohdalla puhuttaessa mahdollistavista toimenpiteistä, ja näin ollen voi jäädä varsin irralliseksi. Tämä oli täysin tietoinen valinta, sillä halusin käsitellä rahaa myös itsenäisessä osiossa sen sijaan, että sitä saatettaisiin käsitellä lähes jokaisen muun teeman kohdalla irrallisena.

Muodostin neljänneksi teemaksi ohjauksen ja koulutuksen, sillä ne linkittyvät luonnollisesti vahvasti toisiinsa. Tähän teemaan valikoitui Saaren (2015) tuloksista ”Nykyisten ohjaajien osaamisen lisääminen / koulutus”, ”lisää ohjaajia / valmentajia” sekä ”lisää avustajia”. Tarkoituksena oli käsitellä tätä teemaa rahan sekä rahoituksen jälkeen, sillä teemoja suunniteltaessa koin sen mahdollisimman luontevaksi siirtymiseksi. Konkreettisten henkilöiden sekä toimijoiden lisäämisen (lisää ohjaajia / valmentajia sekä lisää avustajia) lisäksi tähän teemaan valikoitui nykyisten ohjaajien osaamisen lisääminen / koulutus, sillä halusin saada ymmärrystä esimerkiksi siihen, kokevatko urheiluseurojen toimijat heillä olevan tarpeeksi osaavia ohjaajia ohjata erityisliikuntaa jo ennestään, vai tarvitsisivatko he nykyisten ohjaajien lisäkoulutusta tai lisäämistä ylipäätään. Tämän teeman syvällisempänä tarkoituksena oli saada ymmärrystä siihen, onko kyse siis enemmän ohjaajaresurssista vai ohjaajien taidon puutteesta, sekä siitä, mitä kautta seuratoimijat kokevat haluavansa saada esimerkiksi nykyisten ohjaajiensa lisäkoulutusta.

Viidennestä ja viimeisestä teemasta käytän nimitystä tilat ja apuvälineet. Tähän osioon kuuluu Saaren (2015) tuloksista ”lisää apuvälineitä”, ”esteettömyyden parantaminen nykyisissä tiloissa” sekä ”lisää tiloja tai harjoitusvuoroja”. Tähän teemaan liitin vahvasti termejä erityisesti esteellisyydestä, mutta myös apuvälineistä. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää ur-

heiluseurojen kokemusta erityislasten ja -nuorten mahdollistavista tekijöistä osallistua urheiluseuratoimintaan, joten pohdinnan kautta on myös olennaista tietää, mitä urheiluseurojen toimijat käsittävät esteellisyydellä sekä apuvälineillä. Tähän ei liity pelkästään vahvasti tieto itse termien varsinaisesta merkityksestä, vaan myös tieto siitä, mistä urheiluseurojen toimijat voisivat saada lisätietoa esimerkiksi alueellisten tilojen esteettömyydestä tai apuvälineiden käytöstä sekä soveltamisesta.

6.5 Aineiston analysointi

Aineiston analyysimenetelmäksi valikoitui teoriaohjaava sisällönanalyysi. Teoriaohjaava sisällönanalyysi on ikään kuin välimuoto teorialähtöiselle ja aineistolähtöiselle sisällönanalyysille, ja lähtökohtaisesti teoriaohjaava sisällönanalyysi etenee kuin aineistolähtöinen. Aineistolähtöinen ja teoriaohjaava sisällönanalyysi eroavat kuitenkin siinä, miten niissä suhtaudutaan teoreettisiin käsitteisiin. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä teoreettiset käsitteet tuodaan ikään kuin jo entuudestaan tiedettyinä, kun taas aineistolähtöisessä analyysissä teoreettiset käsitteet luodaan aineistosta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 133). Tämän työn käsitteistöillä tarkoitetaan Saaren webropol -kyselyn (2015) kohtaa 4, ”Millaiset toimenpiteet mahdollistaisivat erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden ja vammaisurheilijoiden mukaan tulemisen?”, joita yhdistämällä saatiin analyysin yläluokat. Nämä yläluokat toimivat myös teemahaastattelun teemoina, lukuun ottamatta teemahaastattelun ensimmäistä osiota, jonka tarkoituksena oli toimia haastattelun avauksena ja selvittää haastateltavan sekä hänen edustamansa urheiluseuran tietoja.

Aineistosta poimittiin tutkimuskysymyksen kannalta oleellisia lausumia, ja niistä muodostettiin usean lukeman jälkeen pelkistetyt ilmaukset. Samaa aihealuetta koskevista pelkistetyistä ilmauksista muodostettiin niin ikään alaluokkia, jonka jälkeen alaluokat yhdistettiin yläluokiksi. Analyysissa alaluokat muodostettiin siis aineistolähtöisesti, jonka ne yhdistettiin valmiina tuotuihin yläluokkiin teoriaohjaavan sisällönanalyysin mukaisesti (Tuomi & Sarajärvi 2018, 133).

7 Tulokset

Tässä luvussa esitellään haastatteluista saatuja tuloksia yläkäsitteittäin, ja yhteenveto tuloksista tapahtuu seuraavassa luvussa. Haastatteluissa käsiteltiin pitkälti erillisiä erityisryhmiä ja niiden perustamista, sillä haastateltavat keskittyivät vastauksissaan pitkälti siihen inklusion sijaan. Täten haastatteluissa esitettiinkin tarkentavia kysymyksiä koskien yksittäisten erityislapsen ja -nuoren mahdollisuuksia parempia mahdollisuuksia osallistua yleiseen ryhmään, sillä pelkkään erilliseen erityisryhmään keskittyminen ei ollut tämän työn ainut tarkoitus.

7.1 Taustatiedot

Viiden haastatellun urheiluseuratoimijan joukosta kolme edusti lähtökohtaisesti yksilölajia ja kaksi edusti joukkuelajia. Yksi haastatelluista sanoi, että heidän seuran toimintaan kuuluu erityisryhmä, yksi haastateltavista vastasi heillä olevan yksittäinen erityistä tukea tarvitseva nuori yleisessä ryhmässä, kaksi haastateltavista uskoi heidän yleisten ryhmien toiminnassa olevan yksittäisiä lapsia ja yksi haastateltava sanoi, että hänellä ei ole tietoa. Haastateltava kuka sanoi varmasti heillä olevan ainakin yksi erityistä tukea tarvitseva nuori yleisessä ryhmässä, osasi myös nimetä ryhmän ja tarkentaa kyseisen nuoren tarvitsemaa erityistä tukea. Kahdella haastateltavalla oli tuntuma siitä, että heidän yleisissä ryhmissään on yksittäisiä erityisen tuen tarvitsemia lapsia ja nuoria, mutta eivät osanneet tarkentaa sillä heidän mukaansa heidän edustaman seuran toiminta on niin laajaa, että he tunsivat kaikkien ryhmien osallistujat täysin. Haastateltava kuka totesi, ettei hänellä ole tietoa onko hänen seuransa yleisissä ryhmissä yksittäisiä erityistä tukea tarvitsevia lapsia tai nuoria, oli sitä mieltä, että hän ei halua esittää arvauksia koska hänellä ei ole varmaa tietoa.

7.2 Tukiverkostot ja markkinointi

Toisen teeman alkuun kysyttiin vapaamuotoista määritelmää sille, miten haastateltava määritteli erityistä tukea tarvitsevan lapsen ja nuoren. Urheiluseuratoimijoiden yleinen tieto nousi tässä mahdollistavaksi tekijäksi: kolmella haastateltavista oli tarkka tai erittäin lähellä oleva määritelmä erityislapsesta ja -nuoresta, ja kaksi haastateltavista koki erityislapsen määritelmän suppeammaksi verrattuna nimenomaan tässä työssä käytettyyn määritelmään erityislapsesta. Kyseisillä urheiluseuratoimijoilla on siis käsitys siitä, kuka on erityistä tukea tarvitseva lapsi ja nuori. Eräs haastateltava kuvaa erityislasta ja -nuorta seuraavasti:

Niin, erityislapsi ja -nuori on usein erityistä tukea tarvitseva, ja se voi ilmetä monella tapaa. Se voi olla vamma tai sairaus tai käyttäytymishäiriö tai muu vastaava, jonka takia lapsi vaatii sitä erityistä tukea. Mun kuva tälläisestä erityislapsesta. (H1.)

Haastatteluissa kävi myös ilmi, että yksi viidestä seuratoimijasta olivat tietoisia siitä, mitä inklusio tarkoittaa. Haastattelun kannalta oli olennaista käydä haastateltavien kanssa inklusio -termin merkitystä lävitse, sillä sitä tulisi käyttää pitkin haastattelua. Haastattelijan avuttua inklusion käsitettä, kaikki haastateltavat ymmärsivät sen merkityksen, ja he totesivatkin, etteivät vain olleet ennen kuulleet itse sanaa ennen. Niin tämän teeman kohdalla, kuin koko haastattelussakin ylipäätään, haastattelut seuratoimijat sivusivat vain hyvin vähän inklusiota ja keskittyivät enemmän erillisiin erityisryhmiin.

Erityislapsen määrittely oli tämän teeman kannalta olennaista, sillä kyseisen teeman osioihin (kuten kohdennettuun tiedotukseen / markkinointiin) liittyy luonnollisesti tieto itse kohderyhmästä, sillä ilman tietoa kenestä on kyse, ei kohdennettua tiedotusta voi tehdä. Kun oli tiedossa, miten haastateltavat määrittelevät erityislapsen ja -nuoren, siirryttiin haastatteluisia kohdennettuun tiedotukseen / markkinointiin. Kaikki viisi haastateltavaa olivat sitä mieltä, että kohdennettu tiedotus / markkinointi eroaa kohderyhmän osalla. Tässä esille nousi ajalliset resurssit, jonka puolestaan mahdollistaisivat kontaktit sekä yhteistyö. Ajallisilla resursseilla, kontakteilla sekä yhteistyöllä on siis molemmin suuntainen vaikutus. Yksi haastateltavista kuvaili tilannetta seuraavasti:

”--niin siis jos yleistä ryhmää markkinois, niin ilmoitustaulut ja facebook-palstat on tähän hyviä koska se tavoittaa niin suuren joukon, mutta jos haluttais saada saman verran siihen erityisryhmään väkeä, niin en usko että tavoitettais niin hyvin samalla tavalla”. (H3.)

Kyseisen seuratoimija haluaisi siis markkinoidessaan erityisryhmää kohdentaa markkinointia, mutta hänen mielestä se vaatisi ajallisia resursseja markkinoinnin erilaisuuden vuoksi. Haastateltavat kuitenkin kokivat, että voisivat tässä hyödyntää omia kontaktejaan, mikäli niitä on. Eräs seuratoimijoista kuvailikin kontakteja mahdollistavana tekijänä seuraavasti:

”Tottakai hyödyntäis lasten vanhempia keitä tuntee, ketkä varmasti tietäis keneen kannattais olla yhteydessä, kun en oikee ite tiiä keneen tarkalleen sitä olis yhteydessä kun pitäis tätä tiedotusta tehdä”. (H2.)

Kaikki haastateltavat olivat myös sitä mieltä, että tavoittaakseen erityislapsen perheineen, he hyödyntäisivät kohdennetussa tiedotuksessa / markkinoinnissa alueellisia toimijoita. Osa seuratoimijoista mainitsi valtakunnallisia järjestöjä kuten VAU ry ja Paralympiakomitea, mutta haastateltavat eivät kokeneet valtakunnallisten järjestöjen roolia niin suureksi kuin alueellisten toimijoiden. Siinä missä seuratoimijat mielsivät kontakteikseen yksittäiset henkilöt esimerkiksi edustamansa seuran sisältä, yhteistyöksi haastateltavat mielsivät järjestöjen ja muiden seurojen kanssa tehtävän yhteistyön. Yhteistyö pitää sisällään muun muassa yhteistyön kokemisen kaupungin kanssa hankalaksi sekä seurojen välisen yhteistyön. Alueellisista toimijoista koulut ja kaupunki nousivat tärkeimmäksi, sekä myös alueelliset järjestöt. Kuitenkin kyttäessä alueellisista järjestöistä, haastateltavista kaksi osasi nimetä konkreettisesti järjestön, jota voisivat hyödyntää. Haastateltavat eivät kokeneet näiden tahojen selvittämisen ylivoimaiseksi ja resursseja paljoka enemmän vieviksi. Eräs haastateltava kuvaili yhteistyötä näin:

”Sitten vois tietty olla sellanen ryhmä, jossa nää Hyvinkään seurat järjestäis kukin vuorollaan oman lajin toimintaa, niinkun jokaisella olis oma vuoro vaikka viikottain mut ryhmä olis sama -- siinä saatais ainakin ryhmä kasaan jos siihen ei yksin pystytä”. (H5.)

7.3 Raha ja rahoitus

Raha ja rahoitus limittyvät paljon muihinkin teemoihin, joten tästä teemasta keskusteltaessa vastaukset keskittyivät paljolti esimerkiksi ohjaukseen ja koulutukseen. Vaikka keskustelu käytiinkin tämän teeman alla, ohjauksesta ja koulutuksesta saadut tulokset on kerrottu kyseisen kappaleen alla. Kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että mikäli he perustaisivat erityisryhmän, he tarvitsisivat lisää rahallisia resursseja. Tätä haastateltavat perustelivat sillä, että erillisen erityisryhmän perustaminen vaatii samalla tavalla lisäresursseja kuin yleisenkin ryhmän perustaminen. Ylipäätään seurojen kokema ohjaajapula ja uusien ohjaajien palkkaaminen tai nykyisten ohjaajien lisäkoulutus koettiin taloudelliseksi haasteeksi.

Tämän teeman kohdalla esille nousi prosessien helppous. Haastateltavista kaksi mainitsi, että avustuksen pitäisi olla sen suuruinen, että sitä kannattaa hakea. Tämä koski erityisesti erillisen erityisryhmän perustamista. Nämä kyseiset urheiluseuratoimijat olivat sitä mieltä, että hakemuksien tekeminen on aikaa vievää, joten avustuksen olisi hyvä olla sen suuruinen, että sitä kannattaa hakea. Haastateltavat viittasivat tässä rajoitettuun aikaan, joka heillä on käytettävissä työhönsä. Haastateltavat kokivat, että he jäisivät yksin vaikean ja työtä vievän prosessin kanssa. Lisäksi kolme seuratoimijaa koki avustushakemusten tekemisen ja mahdollisen raportoinnin osittain byrokraattiseksi. Prosessin helppous (tässä kontekstissa esimerkiksi avustushakemuksen tai starttirahan hakeminen) koettiin mahdollistavaksi tekijäksi nimenomaan uutta (eritys)ryhmää perustettaessa. Teeman lopuksi puhuttaessa erillisen erityisryhmän hinnoittelusta kävi myös ilmi, että kaikki haastateltavat kokivat hinnoittelun perusteet samalla tavalla, eli prosessin helppous liittyy vain rahallisen avustuksen hakemiseen ja saamiseen, eikä ryhmän hinnoitteluun. Eräs haastateltavista tiivistä asian seuraavasti:

”-- eli hinnottelu aikalailta sama kuin yleisessä ryhmässä. En koe että ryhmää tarvii asettaa erilaiseen asemaan kuin muita ryhmiä”. (H2.)

7.4 Ohjaus ja koulutus

Urheiluseuratoimijoilla riitti keskusteltavaa edellisen teeman (raha ja rahoitus) yhteydessä ohjaajista sekä koulutuksesta, joten kyseisestä teemasta päästiin siirtymään sulavasti neljännenteen teemaan, eli ohjaukseen ja koulutukseen. Haastateltavat olivat siis sivunneet jo laajasti ohjausta ja koulutusta, mutta tämän teeman kohdalla haastatteluissa päästiin syventymään tarkemmin ohjaukseen ja koulutukseen sekä sen takana oleviin seikkoihin urheiluseuratoimijoiden kokemana.

Seuratoimijoiden kokemus omasta osaamisestaan sekä spesifi tieto mahdollistaa erityislasten mukaan tulon urheiluseuratoimintaan. Kaksi viidestä vastaajasta haluaisi mieluummin panostaa nykyisten ohjaajien lisäkoulutukseen, kuin palkata ulkopuolisen mutta kenties kokeneen ja asiasta jo valmiiksi tietävän. Kolme haastateltavaa haluaisi palkata uuden ohjaajan seuraansa, mikäli heidän seuransa olisi perustamassa erityisryhmää, sillä haastateltavien mielestä toiminnan takana ja ohjaajana kuuluisi olla sellainen henkilö, joka on saanut koulutuksen asiaan ja tietää ikään kuin jo valmiiksi aiheesta. Haastattelussa kävi ilmi, että kyseisten haastateltavien mielestä koulutuksen saaneilla henkilöillä on spesifiä tietoa aiheesta. Lisäksi kyseisten haastateltavien mielipiteitä ohjasi heidän omat kokemuksensa koulutettujen henkilöiden pätevydestä. Haastattelijan ohjatessa keskustelua yksittäiseen nuoren harrastamiseen yleisessä ryhmässä, tuli uusien ohjaajien palkkaaminen myös useammin esille kuin nykyisten ohjaajien koulutus. Haastateltavien mukaan nykyisten ohjaajien lisäkoulutus tai uuden ohjaajan palkkaaminen vaativat tietysti lisää resursseja, mutta urheiluseuratoimijoista kaksi kuitenkin uskoi, että heidän seurastaan saattaisi löytyä jo ohjaaja, kuka ei tarvitsisi lisäkoulutusta ohjatakseen kokonaista erityisryhmää. Kyseisten seuratoimijoiden vastauksista kävi myös ilmi, että toinen heistä ei ollut täysin varma asiasta, mutta olisi valmis kartoittamaan asiaa.

Keskustellessa ohjauksesta ja koulutuksesta urheiluseuratoimijat jakautuivat selkeästi kahtia, lukuun ottamatta heidän yksimielisyyttä siitä, että heidän edustamaansa lajia voi soveltaa erityistä tukea tarvitseville. Kahden haastateltavan mielestä erityislasten ja -nuorten ohjaaminen heidän lajissaan ei ole kovin erilaisempaa, mutta he voisivat silti harkita nykyisten ohjaajien lisäkoulutusta, mikäli sopivaa henkilöä ei seuran sisältä löytyisi. Näiden molempien haastateltavien mielikuvaa ohjasi heidän aikaisemmat, henkilökohtaiset kokemuksensa erityisryhmän ohjauksesta. Nämä urheiluseuratoimijat olivat ne samat haastateltavat, jotka lähtisivät edellisessä kappaleessa saatujen tulosten mukaan mieluummin lisäkouluttamaan urheiluseuransa omaa väkeä kuin palkkaamaan saman tien uutta ohjaajaa. Kyseisten seuratoimijoiden aikaisemmat ja henkilökohtaiset kokemukset ovat osoittaneet, että erityisryhmän ohjaaminen ei eroa radikaalisti yleisen ryhmän ohjauksesta, ja täten he eivät lähtisi saman tien palkkaamaan uutta ohjaajaa erityisryhmää varten.

Kolmen urheiluseuratoimijan mielestä ohjaus heidän lajissaan eroaa sen verran olennaisesti erityisryhmän kohdalla, joten tämän vuoksi he kouluttaisivat nykyisiä ohjaajiaan lisää tai palkkaisivat uusia ohjaajia. Nämä tulokset ovat linjassa tuloksiin, joita tuli ilmi puhuttaessa rahasta ja rahoituksesta. Edellisessä luvussa todettujen tulosten mukaan kolmella urheiluseuratoimijalla oli aikaisempia myönteisiä kokemuksia henkilöstä, joka on ohjannut erityisryhmää, ja olisivat täten valmiita palkkaamaan kokeneen, asiaan perehtyneen tai siihen koulutetun henkilön. Nämä urheiluseuratoimijat olivat myös samoja, joiden mukaan heidän lajinsa ohjaus eroaa erityisryhmän ja yleisen ryhmän osalta. Näillä kolmella haastateltavalla oli siis

myönteinen aikaisempi kokemus ulkopuolisesta ohjaajasta, siinä missä kahdella muulla haastateltavalla oli myönteinen henkilökohtainen (ollut itse ohjaamassa) kokemus. Seuratoimijoiden myönteiset aikaisemmat kokemukset määrittivät pitkälti sitä, miten kaikki haastatellut urheiluseuratoimijat suhtautuivat erityisryhmän ohjaukseen, olivatpa ne sitten henkilökohtaisia kokemuksia tai näkemiseen perustuvia.

Ensimmäisessä teemassa tuloksien perusteella kaksi urheiluseuratoimijaa oli osannut määritellä erityistä tukea tarvitsevan lapsen tarkasti, ja kolme melko tarkasti, eli kaikilla haastateltavilla oli jonkinlainen käsitys termin laajuudesta. Keskustellessa ohjauksesta ja koulutuksesta kävi ilmi, että osa seuratoimijoista kaipaa lisää tietoa erilaisista vammoista ja sairauksista, vaikka he tietäisivätkin tarkan määritelmän erityislapselle ja -nuorelle. Spesifimmän tiedon puuttumista ohjaa yleinen tiedon puute, joka taas johtuu seuratoimijoiden jo aikaisemminkin mainitsemasta ajallisista resursseista, sillä heillä ei ole aikaa ottaa selvää kaikista asioista. Haastatteluissa kävi myös ilmi, että seuratoimijoiden rajallisiin ajallisiin resursseihin liittyvä vahvasti kokemus siitä, etteivät he tiedä mistä lähtisivät tietoa etsimään. Tiedon saamisen helppous nousikin siis yhteiseksi mahdollistavaksi tekijäksi. Haastatteluissa kävi myös ilmi, että seuratoimijat olisivat valmiita ottamaan erityislapsista ja -nuorista selvää, mikäli heillä olisi enemmän aikaa tai mikäli tieto olisi helpommin löydettävissä. Eräs haastateltavista antoikin konkreettisen kehittämissuosituksen tähän liittyen:

”Ehkä yks tekijä on mistä tiedon näistä löytää ja miten yhdistää, jos siis miettii esimerkiksi joitain järjestöjä, niin niiden sivuilla olis vamma tai sairaus, ja sen alla sellanen lista missä olis erityispiirteitä siitä vammasta ja sairaudesta esimerkiks ranskalaisin viivoin mitä ohjaajan tarvii tietää, ettei tarvi lukee mitään 300-sivusia teoksia tai yhdisteleen tietoo ite. Materiaali olis siis to-della hyvä”. (H3.)

Haastateltavan konkreettisesta kehittämissuosituksesta käy ilmi sekä tiedon löytämisen helppous (lista), että ajankäytölliset haasteet (*”300-sivuisia teoksia”*). Haastateltava tosin korjasi myöhemmin, että tämänkaltainen lista kategorisoi tiettyyn ryhmään kuuluvat henkilöt samantyyppisiksi, mikäli asia pitäisi tiivistää. Silti hän edelleen toi esille tiedon löytämisen helppouden kenties jotain muuta kautta. Spesifin tiedon puute saattaakin johtaa jännitykseen tai suoranaiseen pelkoon ohjata erityistä tukea tarvitsevia, jota eräs haastateltavista kuvaa seuraavasti:

”Tarpeettomasti tehdään hirveen isoa kynnystä tai peikkaa siitä ohjaamisesta, ite koen ettei se ohjaustilanne oo mitenkään erilainen kuin muissakaan ryhmässä. Yhtälaillla voi harrastaa lajia sovelletusti. --- varmasti ettei tiedetä niistä lapsista, esimerkiks kehitys- ja oppimishäiriöistä mitä lapsilla on takana.

Ei ymmärretä, että miksi lapset toimii niinkun toimii. Jännitys ja pelko siitä että ei tiedetä miten käsitellä”. (H1.)

Kyseinen haastateltava oli aikaisemmin haastatteluissa toinen niistä henkilöistä, joka koki, ettei erityisryhmän ohjaaminen eroa radikaalisti yleisen ryhmän ohjaamisesta, ja tällä sitaattilla hän perusteli päättelemäänsä muiden henkilöiden ohjaamisen kynnystä sillä, etteivät he tiedä tarpeeksi esimerkiksi kehityshäiriöistä. Tämä esimerkki kuvastaa hyvin sitä tiedon puutetta esimerkiksi eri vammoista ja sairauksista, jotka johtuvat rajallisista ajallisista resursseista sekä siitä, etteivät seuratoimijat tiedä mistä lähteä hakemaan tietoa näistä asioista. Kontaktit yksittäisiin henkilöihin koettiin kuitenkin myös mahdollistavana tekijänä, mikäli ajalliset resurssit ovat rajallisia. Eräs haastateltava mainitsikin aikaisemman koulutuksensa sekä luottamustoimiensa kautta saamansa kontaktit, joihin tukeutuisi halutessaan tarkkaa tietoa esimerkiksi tietystä vammasta tai sairaudesta

7.5 Tilat ja välineet

Viides ja viimeinen haastattelun teema piti sisällään keskustelua apuvälineistä, esteettömyydestä ja tiloista. Keskustelun aluksi käytiin läpi sitä, miten haastateltavat ymmärtävät ja määrittelevät esteettömyyden. Tässä mahdollistavaksi tekijäksi nousi haastateltavien yleinen tieto esteettömyydestä. Neljä viidestä haastateltavasta osasi määritellä selkeästi, miten he ymmärtävät esteettömyyden käsitteenä, ja yksi haastateltava määritteli esteettömyyden hie-man suppeammin kuin muut. Siirryttäessä keskustelemaan haastateltavien edustamien seurojen käyttämien tilojen esteettömyydestä, samat haastateltavat ketkä osasivat määritellä esteettömyyden selkeästi, osasivat myös kertoa myös, ovatko heidän urheiluseuransa tilat esteettömiä. Haastatteluissa kävi myös ilmi, että mikäli haastatellut seuratoimijat haluaisivat selvittää tietyn tilan esteettömyyden, he haluaisivat asian olevan helposti löydettävissä, mikäli kyseinen tila olisi heille entuudestaan tuntematon. Tässä tilanteessa haastateltavien yleinen tieto esteettömyydestä ei siis hyödytä, mikäli heillä ei ole tarkkaa tietoa heille uusien tilojen esteettömyydestä, joten myös tässä teemassa prosessin helppous nousi mahdollistavaksi tekijäksi. Jatkettaessa keskustelua kaikki haastatellut mainitsivat mahdollisen uuden tilan ja tilan vuokraajan tai omistajan nettisivut paikaksi, josta lähtisivät etsimään tietoa tilan esteettömyydestä. Urheiluseuratoimijat kokivat, että mikäli tietoa tietyn tilan esteettömyydestä ei olisi yleisessä tiedossa, vaihtoehtoina olisivat tilan katsastaminen itse tai yhteydenotto henkilöön, kuka tietäisi tästä tilasta. Haastatellut kuitenkin kokivat yhteydenoton osittain hankalaksi aiempien kokemustensa perusteella, ja paikan katsastaminen itse koettiin ajallisia resursseja vieväksi. Mikäli seuratoimijat eivät voi vaikuttaa ajallisiin resursseihinsa, niin prosessin helppous (tässä tapauksessa tilan löytäminen) olisi mahdollistava tekijä, sillä tämä ei veisi silloin liikaa aikaa. Eräs haastateltava kuvaili tilannetta seuraavasti:

”Tilat mitä käytetään on lähtökohtaisesti kunnan tiloja, joten toivoisin että esimerkiksi kunnan nettisivuilla jotain tilaa kuvatessa lukisi se, että onko tila esteetön. Sitten toki jos ei oo tarpeeks tietoo niin voi käydä ite kattoon, mutta sekin vie resursseja omalla tavallaan”. (H4.)

Haastattelun siirtyessä keskusteluun apuvälineistä kävi ilmi, että yhdellä viidestä haastateltavasta oli tietoa edustamansa lajin apuvälineistä. Kaksi viidestä puolestaan vastasi, että he eivät tiedä varsinaisia apuvälineitä, mutta kokivat että osaisivat soveltaa edustamansa seuran nykyisiä apuvälineitä yksittäisen erityislapsen ohjaamisen tukena tai ohjattaessa kokonaista erityisryhmää. Tämän perusteella kävi siis ilmi, että kyseisillä urheiluseuratoimijoilla on siis ainakin kokemus siitä, että he osaisivat soveltaa apuvälineiden käyttöä yksittäisen tai erityistä tukea tarvitsevan ryhmän osalla. Apuvälineiden käyttö on erittäin suuri osa lajin ohjaamista sekä opettamista, joten epäselväksi jäi, osaisivatko kyseiset haastatellut ohjata yksittäistä erityislasta tai kokonaista ryhmää, vaikka aiemmin haastattelussa ovatkin olleet epävarmoja osaamisestaan. Toisaalta kyse voi olla siitäkin, että kyseiset haastatellut tietäisivät mitä apuvälineitä kenties käyttää, mutta eivät koe tietävänsä tarpeeksi itse erityistä tukea tarvitsevasta henkilöstä, mutta toisaalta kyse voi olla myös rohkeuden puutteesta.

7.6 Johtopäätökset

Tämän työn tutkimuskysymys oli: ”mitkä tekijät mahdollistavat erityislasten ja -nuorten osallistumisen urheiluseuratoimintaan urheiluseurojen kokemana”. Tutkimuskysymystä lähdettiin selvittämään puolistrukturoidulla teemahaastattelulla haastatteleamalla hyvinkääläisten urheiluseurojen toimijoita. Aihetta on tutkittu Suomessa aikaisemmin muun muassa vuoden 2015 webropol -kyselyllä (Saari 2015), josta nousi urheiluseurojen mielestä toiminnan mahdollistajia. Yhdistin näitä toimenpiteitä niiden samankaltaisuuden perusteella teemoiksi, ja lähdin syventymään näihin teemoin selvittämällä niitä mahdollistavia tekijöitä.

Tukiverkostot ja markkinointi -teeman osallistumisen mahdollistaviksi tekijöiksi nousivat yleinen tieto, kontaktit sekä yhteistyö. Seuratoimijat osasivat määritellä, kuka on erityislapsi sekä kokivat, että markkinointi ja kohdennettu tiedotus kohderyhmälle eroaa yleisen ryhmän markkinointiin verrattuna, eli veisi heidän ajallisia resurssejaan. Täten yksittäiset kontaktit sekä yhteistyö eri tahojen kanssa nousivat mahdollistaviksi tekijöiksi. Yksittäisillä kontakteilla seuratoimijat tarkoittivat esimerkiksi tuntemiaan vanhempia seuran sisältä, jotka tietävät enemmän siitä, miten ja mitä kautta erityisryhmää kannattaisi markkinoida. Vaikka kyseiset erilliset erityisryhmät edistävät sinällään liikunnan tasa-arvoa sen luomien mahdollisuuksien kautta, kyseiset ryhmät eivät itsessään riitä, sillä inklusion puuttuessa kaikille avoimen liikunnan malli ei toteudu (Rintala ym. 2012, 220-221). Seuratoimijat kokivat alueelliset toimi-

jat tärkeämmäksi kuin valtakunnalliset toimijat. Yhteistyön urheiluseuratoimijat kokivat mahdollistavaksi tekijäksi, sillä yhteistyö alueellisten järjestöjen tai muiden urheiluseurojen kanssa veisi vähemmän heidän ajallisia resurssejaan. Kokemus yhteistyöstä on yhtenäinen aikaisempien tutkimusten kanssa. Saari sanookin väitöskirjassaan (2011), että erityisryhmien synty onkin kiinni useiden toimijoiden kuten yhdistysten, seurojen ja koulujen välisestä yhteistyöstä.

Raha ja rahoitus -teeman mahdollistavaksi tekijäksi nousi prosessien helppous. Haastateltavat kokivat, että erityisryhmän perustaminen vaatisi rahallisia resursseja. Avustushakemusten tekeminen ja mahdollinen raportointi koettiin osittain byrokraattisesti, joka puolestaan tarkoittaa ajallisten resurssien käyttöä. Prosessien, kuten starttirahan tai avustushakemusten, helppous koettiin mahdollistavana tekijänä, sillä jotta urheiluseurat saisivat rahallisia resursseja käyttöönsä, pitäisi heidän käyttää ajallisia resurssejaan. Myös urheiluseuroille teetetystä webropol -kyselyssä kävi ilmi, että seuratoimijat eivät tiedä mistä hakea rahallista tukea toimintaan (Saari 2015), joka onkin yhdenmukainen tämän työn haastateltavien kokeman ajallisten resurssien puutteiden kanssa.

Ohjaus ja koulutus -teeman mahdollistaviksi tekijöiksi muodostuivat myönteinen kokemus omasta osaamisestaan sekä spesifi tieto. Ne seuratoimijat, jotka kouluttaisivat mieluummin oman seuransa väkeä kuin palkkaisivat uusia ohjaajia, olivat itse ohjanneet tai ohjasivat sillä hetkellä erityisryhmiä. Heillä oli siis oma kokemus siitä, että lisäkoulutus erityisryhmän ohjaamiseen liittyen riittäisi. Ne seuratoimijat puolestaan, jotka mieluummin palkkaisivat uusia ohjaajia kuin kouluttaisivat nykyisiä, kokivat että aiheeseen perehtyneillä ja koulutetuilla henkilöillä on siihen paremmat valmiudet. Näillä haastatelluilla ei ollut itsellään kokemusta erityisryhmien ohjaamisesta. Kaikki olivat kuitenkin sitä mieltä, että kumpi tahansa vaihtoehdoista vaatisi lisäresursseja. Myönteinen kokemus omasta osaamisestaan johtui siis aikaisemmasta kokemuksesta erityisryhmän kanssa, eli kontaktista kohderyhmään. Saaren (2011) mukaan jo Allportin kontaktiteorian perustuen tiedon puute johtaa ennakkoluuloihin, eli tässä tapauksessa kokemukseen siitä, ettei itse osaisi ohjata erityislapsia, eli erityislapsia ohjalla pitäisi olla täydellisesti aiheeseen sopiva koulutus. Kyseessä on siis toiminnallinen integraatio, sillä toiminnallisen integraation voidaan katsoa tarkoittavan yhteistyötä erityisen ja yleisen välillä (Rintala ym. 2012, 216-217).

Tilat ja välineet -teeman mahdollistaviksi tekijöiksi nousivat yleinen tieto, myönteinen kokemus omasta osaamisestaan, tiedonsaannin helppous sekä kontaktit. Haastatellut seuratoimijat tiesivät esteettömyyden perusteet sekä tiesivät käytännössä ovatko heidän käyttämänsä tilat esteettömiä. Seuratoimijoiden kokemus esteettömyyden tärkeydestä onkin elintärkeätä, sillä esteettömyys parantaa yksilön mahdollisuuksia toimia yhdenvertaisesti yhteiskunnassa (Rintala ym. 2012, 70). Seuratoimijat kokivat kuitenkin heille entuudestaan tuntemattomien tilo-

jen esteettömyyden selvittämisen haastavaksi, sillä he kokivat, että eivät saa tilan vuokraajalta tarpeeksi kattavaa tietoa tilan esteettömyydestä, ja kokivat myös tilan katsastamisen itse ajallisia resursseja vieväksi. Prosessin helppous koettiin mahdollistavaksi tekijäksi, sillä tiedon saatavuus tarpeeksi vaivattomasti veisi vähemmän heidän ajallisia resurssejaan. Prosessien helppous ja tiedon vaivaton saanti onkin osa yhteiskunnan tasolla tapahtuvaa osallisuuden edistämistä (Rouvinen-Wilenius ym. 2011, 63-64), sillä esimerkiksi Suomen perustuslain (731/1999) mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Tiedon vaivattomasta saatavuudesta haastateltavat nostivat esimerkiksi tilan tai tilan vuokraajan nettisivuilla olevan tiedon tilan esteettömyydestä. Seuratoimijat olivat tässä oikeassa: jos yhteiskunnan ajatellaan palvelevan sen kaikkia jäseniä toimintakyvystä riippumatta, olisi tieto yleisten liikuntatilojen esteettömyydestä syytä olla kaikille näkyvillä (Rintala ym. 2012, 71).

Seuratoimijoiden kokemus ja tieto omasta osaamisestaan mahdollistaa erityislasten mukaan-tulon urheiluseuran toimintaan. Haastatteluista kävi ilmi, että haastatellut eivät juurikaan tietäneet edustamansa lajin apuvälineistä erityistä tukea tarvitseville lapsille. Osa haastatteluista kuitenkin koki, että he osaisivat soveltaa nykyisiä apuvälineitään erityislapsille. Tulokset ovat yhdistettävissä Saaren webropol -kyselyyn (2015), jossa 14% vastanneista koki, että tarvitsisivat lisää apuvälineitä mahdollistaakseen erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden toimintaan mukaan tulemisen. Tämä tarkoittaa sitä, että joko urheiluseurat eivät koe liiammin tarvetta uusille apuvälineille koska eivät joko ole tietoisia niistä, tai kokevat että osaavat soveltaa nykyisiä välineitään.

8 Pohdinta ja jatkotutkimusehdotukset

Tämän työn tavoitteena oli Saaren webropol -kyselyn kautta synnytettyjen teemojen avulla selvittää, minkälaisia konkreettisia tukitoimia urheiluseurat tarvitsevat, jotta erityislasten osallistuminen urheiluseuratoimintaan olisi mahdollisempaa. Tavoitteena oli myös saada selville urheiluseurojen tiedot ylipäätään erityislasten liikunnasta, jotta tarvittavia tukitoimia voitaisiin kohdentaa heille tarkemmin. Kokonaisuudessaan opinnäytetyö vastasi hyvin sille annettuihin tavoitteisiin ja sille asetettu tarkoitus täyttyi.

Loppukesästä vuonna 2016 opintojeni aikana herännyt valtava kiinnostus erityistä tukea tarvitsevia lapsia ja -nuoria kohtaan sekä oma toimintani urheiluseurassa kohtasivat ajatuksen tasolla tehdä aiheeseen liittyen opinnäytetyö. Henkilökohtaista kokemusta erityisryhmien valmentamisesta tai soveltavasta liikunnasta minulla ei ollut, joten aihe jäi prosessoitumaan päähäni vuoden 2017 kevääseen asti, jolloin otin yhteyttä Suomen Vammaisurheilu ja -liikuntaan. Pohdimme ja kartoitimme yhdessä VAU ry:n tutkimuspäällikkö Aija Saaren kanssa mahdollisuuksia, ottaen huomioon sekä heidän että henkilökohtaiset intressit. Monien prosessien

ja aiheen usean tarkentamisen jälkeen opinnäytetyöni lopullinen idea oli valmis joulukuussa 2017, johon mennessä olin osallistunut VAU ry:n muuhun toimintaan ja saanut tuntuman siitä, mitä liikunta erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille on sekä miten sosionomin vahvuuksia voisi hyödyntää tässä.

Tätä työtä varten oli tarkoitus haastatella useampaa kuin viittä urheiluseuratoimijaa. Alkuperäinen tavoite useammasta haastattelusta ei toteutunut. Laajasta yhteydenotosta huolimatta kovin monikaan urheiluseura ei vastannut haastattelupyyntöön. Osa seuratoimijoista vastasi suoraan, että heillä ei ole aikaa, vaikka haluaisivatkin osallistua. Myös haastatteluja sopiessa kohtasimme haastateltavan kanssa aikataulullisia haasteita, jolloin yhteydenpito saattoi katketa. Toisaalta, seuratoimijoita joilla ei ollut mitään kosketuspintaa erityislapsiin, oli vaikea motivoida mukaan haastatteluun. Sain kuitenkin haastateltaviksi myös heitä kenellä ei aiheesta paljoa tietoa ollut, mikä oli elintärkeä tekijä tämän työn valiuden kannalta. Lisäksi, teoreettisen viitekehyksen tarkentaminen sekä aiheen myöhäinen tarkentuminen oli yksi syistä alkuperäisestä tavoitteesta jäämiseen.

Haastatteluista kävi ilmi, etteivät haastatellut seuratoimijat täysin ymmärtäneet inklusiota ilmiönä. Haastateltavat kyllä mainitsivat yksittäiset erityislapset ja -nuoret yleisissä ryhmissä, mutta haastattelun tuloksista paistoi läpi se, että haastatellut seuratoimijat ajattelivat tämänkaltaisen toiminnan mahdollistamisen olevan ikään kuin helppoa, eivätkä kenties tästä syystä keskittyneet koko haastatteluprosessin aikana inklusioon, vaan lähes pelkästään erillisiin erityisryhmiin. Haastattelun teemoja jouduttiinkin ohjaamaan useasti koskemaan myös inklusiota, eikä erillisiä erityisryhmiä.

Toinen syy inklusion vähäiselle käsittelylle saattaa olla se, että haastateltavat mieltävät erityisliikunnan vieläkin enemmän erillisiksi erityisryhmiksi. Tämä oli toisaalta haastatteluiden kompastuskivi, mutta siitä tuli toisaalta myös haastatteluiden anti, sillä inklusiosta keskusteleminen haastoi seuratoimijoita selkeästi miettimään inklusiota myös tasa-arvon toteutumisen kannalta; että jokaisella vammaisella olisi mahdollisuus harrastaa oman toimintakykynsä mukaan (Saari 2011). Haastatellut ottivat toisaalta inklusioon kantaa erityisesti haastatteluiden painopisteen ollessa ohjaajissa ja koulutuksessa. Haastatellut urheiluseuratoimijat kokivat, että heidän nykyiset ohjaajansa tarvitsivat lisää tietoa erityislapsista, jotta voisivat ohjata heitä, tai vaihtoehtoisesti he palkkaisivat valmentajia, joilla olisi tämänkaltaista osaamista entuudestaan. Täten voidaan päätellä heidän kokevan inklusion olevan mahdollista, vaikka eivät suoranaisesti käsitelleetkään.

Rajalliset ajalliset resurssit ohjasivat ylipäättään seuratoimijoiden vastauksia, ja yksi ajanpuutteen vaikutuskohteista oli tiedonsaanti. Haastateltavat kokivatkin tiedonsaannin helppouden mahdollistavaksi tekijäksi. Eräs urheiluseuratoimijoista ehdottikin listaa, jossa olisi eri

aihepiireittäin, kuten sairauksien mukaan listattu kyseiselle sairaudelle tyypillisiä ominaispiirteitä, joita ohjaajan olisi syytä ottaa huomioon. Vaikka kyseinen lista on huono sen kategorisoivan luonteen vuoksi, niin se tuo silti esille seuratoimijoiden huolen ajankäytön aiheuttamista haasteista sekä niistä mahdollistavista tekijöistä, joilla he voisivat vaikuttaa ajankäyttöön resursseihin. Vaikka seuratoimijat siis osasivatkin määrittellä erityislapsen, haastattelussa tuli silti esille kategorisointia. Esimerkiksi koulussa erityisoppilaaksi määrittely on Saaren (2011) mukaan kategorisointia, sillä se samanlaistaa yksilöitä. Ikään kuin kaikki saman sairauden alle kuuluvat lapset olisivat samanlaisia. Kyseinen haastateltava kuitenkin tarkensi oma-toimisesti ehdotustaan myöhemmin haastattelussa, sillä hänen mukaansa tarkoitus ei ollut pyrkiä kategorisoimaan, joten on siis vaikea todeta, oliko kyseessä intuitiivinen vastaus vai juurtunut käsitys kategorisoinnista.

Helppojen prosessien kuten tiedonsaannin lisäksi urheiluseurat tarvitsisivat tukea muun muassa paikallisten järjestöjen löytämiseen sekä ylipäättään laajempaan yhteistyöhön alueellisten toimijoiden kanssa. Alueellisesta yhteistyöstä hyötyisivät molemmat osapuolet. Järjestöt voisivat esimerkiksi auttaa urheiluseuroja kohdentamaan markkinointia juuri tietyille kohde-ryhmälle, jotta urheiluseurat voisivat ottaa paremmin huomioon. Samalla järjestöt hyötyisivät tästä, sillä yksi järjestöjen tavoitteista on usein yhteiskunnallisen tasa-arvon ja heidän kohde-ryhmänsä etujen ajaminen. Toisaalta ohjaajien pitäisi olla entistä rohkeampia urheiluseuroissa ja lähteä rohkeasti soveltamaan lajia. Eräs haastateltu mainitsikin, että ensimmäisen kerran hänen ohjattuaan erityisryhmää, hän huomasi, ettei se olekaan niin vaikeata. Valmentajien saadut myönteiset kokemukset erityislasten ohjaamisesta tai erityislapsista itsessään synnyttävät positiivisen jatkumon. Tämä saattaa kenties vaatia toimenpiteitä myös yhteiskunnallisella tasolla, jotta kontakteja erityislapsiin syntyisi myös urheiluseuratoiminnan ulkopuolella, jolloin hyvinkin heterogeeninen urheiluseuratoiminta pääsisi kohti yhdenvertaisempaa toimintaa.

Osallisuuden vahvistamisen ja edistämisen mukaan (Kuva 3) osallisuuden edellytykset luodaan yhteiskunnan tasolla, ja seuratoimijoiden kokemia mahdollistavia tekijöitä, kuten prosessien ja tiedonsaannin helppoutta voidaankin tarkastella yhteiskunnan tasolla tapahtuvan osallisuuden vahvistamisen kautta. Mikäli osallisuuden edellytykset eli osallisuus yhteiskunnan tasolla ei toteudu, voidaankin aidosti pohtia missä määrin osallisuus toteutuu yhteisön voimavarana. Mikäli yksilö ei tunne kuuluvansa joukkoon koulussa, uskaltaako hän osallistua yleiseen liikuntaryhmään? Opinnäytetyötä tehdessä heräsi vahva ajatus siitä, että urheiluseurojen vähäinen erityislasten huomioiminen juontaa juurensa yhteiskunnan tasolla tapahtuvaan eriyttämiseen esimerkiksi koulumaailmassa. Mikäli edes fyysinen integraatio, esimerkiksi yksittäisen erityislapsen osallistuminen yleiselle liikuntatunnille, ei toteudu, miten yhteiskunnallinen integraatio eli yhteiskuntaan sijoittuminen täysarvoisena jäsenenä voisi toteutua (Rintala ym. 2012, 216-217)?

Erillisen erityisryhmän muodostaminen saattaa olla hankalaa erityisesti pienillä paikkakunnilla. Jos erityisryhmää ei muodostu esimerkiksi kysynnän vuoksi, olisi hyvä, että urheiluseurat tiedostaisivat tämän ja mahdollistaisivat erilaisilla toimenpiteillä yksittäisen erityislapsen tai -nuoren osallistumisen yleiseen ryhmään hänen toimintakykynsä mukaan. Mikäli puhutaan esimerkiksi kehityshäiriöistä tai motorisen oppimisen vaikeuksista, kyseiset lapset tai nuoret voisivat esimerkiksi osallistua taitotasonsa mukaiseen ryhmään, eikä luokittelua tehtäisi heidän kohdallaan niinkään iän mukaan, kuten yleensä yleisissä ryhmissä tehdään. Tämän kaltaista toimintaa tehdään jo joissakin lajeissa, joissa ei esimerkiksi synny ryhmää tietylle ikäluokalle, joten sen ei pitäisi olla esteenä erityislasterien kohdalla. Inklusio, eli erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten mukanaolo yleisissä ryhmissä, vähentäisi ennakkoluuloja myös vammattomien lasten kohdalla, eikä erityistä tukea tarvitsevia segregoitaisi pelkästään omaan ryhmäänsä (Rintala ym. 2012, 218). Lasten nähdessä ja kokiessa erityislapsen mukanaolon heidän joukossaan vähentäisikin ennakkoluuloja jo lapsesta lähtien, sillä leikki ja liikunta ovat luonteva tapa kohdata (Saari 2011). Ennakkoluulojen vähentäminen edistää myös tasa-arvoa, joten inklusiolla voidaan nähdä olevan laaja ja syvälinen yhteiskunnallinen merkitys.

Saaren (2011) mukaan erityislapsi ja hänen perheensä kokevat erityisryhmän hyvänä vertaistuen lähteenä, joka voidaankin nähdä erityisryhmien vahvuutena. Yleiseen ryhmään osallistuminen erityislapsen kohdalla madaltuu, mikäli lapsi käy samaa lähikoulua muiden ikäistensä kanssa, ja vaikeutuvan, mikäli lapsi käy erityiskoulua tai on erityisluokalla (Saari 2011). Voidaan siis todeta, että koulumaailman segregatio vaikuttaa erityislasterien motivaatioon osallistua inklusiivisesti yleiseen ryhmään. Ei pidäkään mustavalkoisesti ajatella, että pelkästään inklusiivinen tai segregoiva toiminta olisi ainut ratkaisu, vaan molempia tarvitaan niin yhdenvertaisuuden kuin vertaistuenkin näkökulmasta. Tämä onkin kaikille avoimen liikunnan käsitteen ydin: kumpikaan ei poissulje toisiaan, vaan kaikille avoin liikunta tähtää nimenomaan siihen, että yksilö voi valita toimintakyvystään riippumatta sopivan tavan harrastaa liikuntaa (Rintala ym. 2012, 218). Mikäli yksilön toimintakyky sallii, hänellä pitäisi olla oikeus osallistua yleiseen ryhmään ilman diagnoosipohjaista luokittelua. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että pyörätuolissa oleva henkilö voisi osallistua yleiseen kuntosaliryhmään, sillä hänen toimintakykynsä sallii kuntosaliharjoittelun ryhmän mukana.

Urheiluseurojen toimintaan hakeudutaan niin kiinnostuksesta lajiin, ylipäätään halusta liikkua kuin myös aikaisempien kokemusten sekä mielikuvien toiminnasta perusteella. Vaikka urheiluseurat voisivat tehdä paljon parantaakseen erityislasterien mahdollisuuksia osallistua urheiluseuratoimintaan, niin yhteistyön syventäminen soveltavan sekä yleisen liikunnan välillä avaisi myös mahdollisuuksia erityislasterien osallistumisessa urheiluseuratoimintaan. Sosiaalinen integraatio tarkoittaa erilaisuuden hyväksymistä sekä erilaisten ihmisten välistä ystävyysuhdetta (Rintala ym. 2012, 216), joka on puolestaan mahdollisempaa, mikäli toiminta yhteiskunnassa,

urheiluseuratoiminnan ulkopuolella, olisi enemmän inklusiivisempaa. Tämä voi olla toteutettavissa myös fyysisen integraation kautta, eli esimerkiksi yksittäisen erityislapsen sijoittamisella koulun liikuntatunnilla yleiseen ryhmään, tai kokonaisen soveltavan liikunnan ryhmän sijoittamisena osaksi urheiluseuran toimintaa (Rintala ym. 2012, 216). Kun yksittäinen erityislapsi voisi osallistua yleisopetuksen liikuntatunnille, tapahtuisi aiemmin mainittu ennakkoluulojen väheneminen jo urheiluseuratoiminnan ulkopuolella, eikä vasta urheiluseuratoimintaan siirryttäessä. Fyysisellä integraatiolla urheiluseuratoiminnan ulkopuolella voidaankin siis katsoa olevan oleellinen merkitys erityislasten osallistumisessa urheiluseurojen tarjoamaan toimintaan.

Erityislasten ja -nuorten urheiluseuratoimintaan ohjaamisen, kannustamisen sekä mahdollistamisen osalta olisikin syytä tehdä vahvempaa yhteistyötä eri toimijoiden kanssa tukien niin yksittäistä lasta tai nuorta kuin myös perhettä kokonaisvaltaisesti osallisuuteen, sillä esimerkiksi liikuntaneuvojilla, fysioterapeuteilla ja toimintaterapeuteilla on omat vahvuutensa tässä. Tämän opinnäytetyön lähtökohdasta katsottuna sosionomin kompetensseihin kuuluvan ”kansalaisten osallisuuden sekä osallistumisen mahdollisuuksien edistäminen” (Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit 2016) tarkoittaa laajemmin ajateltuna muun muassa moniammatillista yhteistyötä eri ammattilaisten kanssa, jotka ovat erityislapsen tai -nuoren sekä hänen perheensä tukiverkostona. Sosionomi voi työssään esimerkiksi asumispalveluyksikössä, perhetyössä tai päiväkodissa olla tekemisissä erityistä tukea tarvitsevan lapsen, nuoren tai hänen perheensä kanssa, jolloin ohjauksellinen rooli erityisesti palvelujärjestelmän ymmärtämisen ja toimivuuden näkökulmasta on suuri vahvuus. Moniammatillisesti ajateltuna sosionomilla voi ja tulisi olla vahvempi rooli esimerkiksi kaupungin kehittäessä tai markkinoidessa palveluita erityislapsille, nuorille tai hänen perheelleen, sillä sosionomi on juuri se ammattilainen, joka ymmärtää hyvin kyseisen kohderyhmän tilanteen yhteiskunnassa ja työskentelee heidän arjessaan.

Suomen Fysioterapeuttien (2017) mukaan fysioterapian keskeisiä menetelmiä ovat: terveyttä ja toimintakykyä edistävä ohjaus ja neuvonta, terapeutin harjoittelu, manuaalinen ja fyysikaalinen terapia sekä apuvälinepalvelut. Näistä fysioterapeutin ydinosaamisista yksi uniikeimmista osa-alueista on apuvälinepalvelut, joka tarkoittaa esimerkiksi erilaisten apuvälineiden tuntemista sekä soveltamista erityistä tukea tarvitsevan lapsen ja nuoren niin päivittäisiin toimintoihin kuin liikuntaankin (Valkonen 2016). Terapeuttisella harjoittelulla tarkoitetaan fysioterapiassa tiettyjen liikkeiden ja toiminnallisten harjoitteiden käyttöä, joiden avulla pyritään vaikuttamaan ihmisten toimintakykyyn. Näitä keinoja ovat muun muassa suoritusten rajoitteiden ja osallistumisen esteiden lieventäminen (Arokoski, Heinonen, Ylinen 2015, 390).

Baumannin (2015, 402-403) mukaan toimintaterapiassa käytetään monia toiminta- ja työmuotoja, jotka voivat keskittyä motoriseen suoriutumisen ylläpitämiseen ja lisäämiseen tai eri aistien hyväksikäyttöön ja niitä korvaavien toimintojen opettamiseen sekä neuropsykologisten

erityishäiriöiden kuntoutukseen. Olennaista on tavoite pyrkiä ohjata yksilö oivaltamaan ja jäsentämään ongelmiaan. Leikki on yleinen terapiamenetelmä lasten toimintaterapiassa, sillä arvioimalla leikkiä saadaan tietoa lapsen toimintakyvystä verrattuna vertaistensa kehitykseen (Baumann 2015, 404).

Yhdistämällä sosionomien, fysioterapeuttien ja toimintaterapeuttien vahvuudet voitaisiin lasta ja kenties hänen koko perhettään tukea entistä monipuolisemmin. Tulevaisuudessa esimerkiksi nämä kolme ammattiryhmää voisivat hyödyntää entistä enemmän toistensa vahvuuksiaan esimerkiksi jo opiskeluaikana tapahtuvissa projekteissa, jotta jokainen osapuoli saisi tarvittavan tuen ja ymmärryksen toiminnan monitahoisuudesta.

Tämän työn haastatteluissa näkyi selvästi seuratoimijoiden kokema prosessien ja tiedonsaannin vaikeus. Haastatelluilta tuli myös konkreettisia kehittämisehdotuksia, joista yksi olikin maininta esteettömyydestä aina tietyn liikuntatilan yhteydessä. Kunnassa on varmasti paljon tietoa heidän eri tilojensa esteettömyydestä, joten esimerkiksi pieni merkintä tilakuvauksen kohdalla helpottaisi huomattavasti seuratoimijoiden ajallisia resursseja sekä ylipäätään lisäksi tasa-arvoa ja avoimuutta.

Myös inklusion käsitettä pitäisi saada juurrutettua yhä laajemmin erityisesti yhteiskunnan rakenteisiin. Lisäksi tarvittaisiin keskusteluyhteys eri tahojen kuten koulun, seuratoimijoiden ja erityislasten perheiden välillä, jotta eri osapuolet voisivat saada paremman ymmärryksen toistensa toiminnasta. Lisäksi vaadittaisiin yhteiskunnallisia toimenpiteitä, jotta erityistä tukea tarvitsevat ja heidän vammattomat vertaisensa voisivat osallistua samoihin aktiviteetteihin, tapahtumiin ja toimintoihin samanaikaisesti, joka puolestaan rikkoisi stereotypioita ja edistäisi yhdenvertaisuutta jo lapsuudesta lähtien. Olisikin kiinnostava tutkia kaikille avointa liikuntaa näiden kahden ryhmän kanssa esimerkiksi tapahtuman tai pitkäaikaisen juurrutetun toiminnan muodossa juurikin yhdenvertaisuuden ja osallisuuden näkökulmasta.

Lähteet

Painetut

Alén, M. & Arokoski, J. 2015. Liikunnan harjoittelun fysiologiset perusteet. Teoksessa Arokoski, J., Mikkelsen, M., Pohjolainen, T. & Viikari-Juntura, E. (toim.). Fysiatría. Helsinki: Duodecim, 71-75.

Arokoski, J., Heinonen, A., Ylinen, J. 2015. Fysioterapia. Teoksessa Arokoski, J., Mikkelsen, M., Pohjolainen, T., Viikari-Juntura, E. (toim.). Fysiatría. Helsinki: Duodecim, 390.

Baumann, S. 2015. Toimintaterapia. Teoksessa Arokoski, J., Mikkelsen, M., Pohjolainen, T., Viikari-Juntura, E. Fysiatría. (toim.). Helsinki: Duodecim, 402-404.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2014. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Gaudeamus.

Huisman, T. & Nissinen, A. 2005. Oppiminen, oppimistyyli ja liikunta. Teoksessa Rintala, P., Ahonen, T., Cantell, M., Nissinen, A. (toim.). Liiku ja opi: liikunnasta apua oppimisvaikeuksiin. Keuruu: Otavan kirjapaino oy, 32-33.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Jyväskylä: Juvenes Print.

Kohonen, K. & Tiala, T. (toim.). 2002. Kuntalaiset ja hyvä osallisuus. Lupaavia käytäntöjä kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseksi. Suomen Kuntaliitto, 5.

Ng, K., Rintala, P. & Saari, A. 2016. Toimintakyvyn ja -rajoitteiden yhteydet liikunta-aktiivisuuden ja paikallaanoloon. Teoksessa Kokko, S. & Mehtälä, A. (toim.) Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2016. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2016:4, 73-77.

Kruus-Niemelä, M., Nisula, T., Niemelä, T. 2015. Päivittäisten toimintojen ja liikkumisen apuvälineet. Teoksessa Arokoski, J., Mikkelsen, M., Pohjolainen, T., Viikari-Juntura, E. (toim.). Fysiatría. Helsinki: Duodecim, 452-455.

Perusopetuslaki. 628/1998.

Perustuslaki. 731/1999.

Pohjolainen, T. & Saltychev, M. 2015. Toimintakyky. Teoksessa Arokoski, J., Mikkelsen, M., Pohjolainen, T., Viikari-Juntura, E. (toim.). Fysiatría. Helsinki: Duodecim, 20-23.

Rintala, P., Huovinen, T., Niemelä, S. 2012. Soveltava liikunta. Tampere: Liikuntatieteellinen seura ry.

Rouvinen-Wilenius, P., Aalto-Kallio, M., Koskinen-Ollonqvist, P., Nikula, T. 2011. Osallisuus osana tasa-arvoa. Teoksessa Rouvinen-Wilenius, P. & Koskinen-Ollonqvist, P. (toim.). Tasa-arvo ja osallisuus väylä terveyteen. Helsinki: Terveyden edistämisen keskuksen julkaisuja, 50-57.

Saari, A. & Määtänen, M. Vammaisuus ja liikunta 2015. Teoksessa Arokoski, J., Mikkelsen, M., Pohjolainen, T., Viikari-Juntura, E. (toim.). Fysiatría. Helsinki: Duodecim, 479.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Väyrynen, S. 2001. Miten opitaan elämään yhdessä? - Inklusion monet kasvot. Teoksessa Murto, P., Naukkarinen, A., Saloviita, T. (toim.). Inklusion haaste koululle: oikeus yhdessä oppimiseen. Jyväskylä: Gummerus, 15-21.

Sähköiset

- Ahonen, T. & Pajulahti, S. 2017. Erityislasten liikuntaharrastuksiin osallistumiseen vaikuttavia tekijöitä Helsingissä. Viitattu 06.03.2018. https://www.vammaisurheilu.fi/images/tiedostot/ladattavat-tiedostot/tuuli_ahonen_ja_samuli_pajulahti.pdf
- Bloemen, M., Backx, F., Takken, T., Wittink, H., Benner, J., Mollema, J. 2014. Factors associated with physical activity in children and adolescents with a physical disability: a systematic review. Viitattu 06.03.2018. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/dmcn.12624>
- Elo, K. (toim.) 2010. Suomalaisten kansalaisosallistumisen bibliografia 2000-2009. Selvityksiä ja ohjeita 15/2010. Viitattu 4.4.2018. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/76226/omso_15_2010_bibliografia_174_s.pdf
- Opetushallitus. 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Määräykset ja ohjeet 2014. Viitattu 23.2.2018. http://oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Ronkainen, R. & Vesala, M. 2017. Liikuntaharrastuksen löytymiseen vaikuttavia tekijöitä Valtti-hankkeessa Oulun seudulla erityislasten ja heidän perheidensä kokemana. Viitattu 06.03.2018. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/129899/ronkainen_ronja_vesala_marjo.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Saari 2011. Inklusion nosteet ja esteet. Tavoitteena kaikille avoin liikunnallinen iltapäivätoiminta. Viitattu 23.01.2018. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/36793/9789513944339.pdf?sequence=1>
- Saari, A. 2015. Erityisliikunta ja vammaisurheilu seuroissa. Viitattu 23.01.2018. <https://www.vammaisurheilu.fi/images/tiedostot/ladattavat-tiedostot/vammaisurheilujaerityisliikuntaseuroissa2015-1.pdf>
- Shields & Synnot 2016. Perceived barriers and facilitators to participation in physical activity for children with disability: a qualitative study. Viitattu 06.03.2018. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4717582/>
- Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit. 2016. Viitattu 5.2.2018. <https://www.innokyla.fi/documents/1167850/5e8f1ef1-7a5b-4dfb-a629-0ea09dbfe904>
- THL 2013. Viitattu 25.1.2018. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77744/ICF_2013_2503verkko.pdf
- THL. 2018. Viitattu 24.3.2018. <https://thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/itsenaisen-elaman-tuki/itsemaaraamisoikeus>
- Valkonen 2016. Viitattu 24.4.2018. <http://verneri.net/yleis/fysioterapia>
- VAU ry. 2018. Löydä oma seura. Viitattu 21.1.2018. <https://www.vammaisurheilu.fi/palvelut/loyda-oma-seura>
- Wahrman, M. 2018. Vammaisten tyttöjen liikunnan harrastamisen mahdollistajat ja esteet. Viitattu 20.04.2018. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/142395/Wahrman_Mia.pdf?sequence=1

Kuva 1: Kykyihin pohjautuva malli kaikille avoimen liikunnan ja urheilun toteutuksessa (Rintala ym. 2012, 222).	9
Kuva 2: Duaalimalli (Rintala ym. 2012, 221).	11
Kuva 3: Osallisuuden edistäminen yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan tasolla (Rouvinen-Wilenius ym. 2011, 64).	15

Liitteet

Liite 1: Teemahaastattelurunko.....	40
-------------------------------------	----

Liite 1: Teemahaastattelurunko

Teemahaastattelurunko

Teema 1: Yleiset tiedot

- Henkilökohtainen lajitausta
- Seurasta
 - Millainen seura
 - Seuran koko
 - Erityisryhmiä vai yksittäisiä lapsia mukana yleisissä ryhmissä
 - Millaisia lapsia
 - Minkä ikäisiä
 - Kilpa- vai harrastepohjaisia

Teema 2: Tukiverkostot ja markkinointi

- Miten ymmärrät erityislapsen
- Ovatko inkluusio, kaikille avoin liikunta ja soveltava liikunta sinulle termeinä tuttuja
- Koetko, että markkinointi eroaa tämän kohderyhmän osalla
 - Mikäli lähtisit muodostamaan / lähdit muodostamaan erityisryhmää, mitä kautta markkinoisit / pyrkisit tavoittamaan kohderyhmää
 - Kenellä olisi tässä mielestäsi keskeinen rooli

Teema 3: raha ja rahoitus

- Yleistä keskustelua rahoituksesta, hinnoittelusta ja mm. starttirahasta

Teema 4: Ohjaus ja koulutus

- Tietotaito
 - Mitä tiedät edustamasi lajin soveltamisesta
 - Mistä luulet, että voisit saada / olet saanut tietoa lajin soveltamisesta
- Ohjaajat
 - Kaipaisivatko seurasi nykyiset ohjaajat enemmän koulutusta, jotta voisivat ohjata kohderyhmää
 - Mistä lähtisit tätä tietoa koulutuksesta hankkimaan?

Teema 5: Tilat ja välineet

- Apuvälineet
 - Tiedätkö, onko edustamaasi lajiin olemassa apuvälineitä?
- Esteettömyys ja tilat
 - Miten määrittelisit esteettömyyden
 - Ovatko urheiluseurasi käyttämät tilat esteettömiä?
 - Mistä löytäisit / toivoisit löytäväsi tiedon esteettömistä tiloista?